

საქართველოს კვირა

მეცხმეცხე
№ 10 1979 წ.

ISSN 0321-1509

645

1979

ავსტრალიის სოციალისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის წევრს, ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაციის პრეზიდენტს, მშვიდობის საერთაშორისო საბჭოს ვიცე-პრეზიდენტს ფრიდა ბრაუნს მიენიჭა საერთაშორისო ლენინური პრემია „ხალხთა შორის მშვიდობის განმტკიცებისათვის“ ფრიდა ბრაუნმა ეს მაღალი ჯილდო დაიმსახურა მუშათა მოძრაობაში აქტიური, მრავალწლიანი მოღვაწეობით, მშვიდობისათვის დაუღალავი ბრძოლით.

ფურნალ „საქართველოს კალის“ რედაქცია რესპუბლიკის ქალთა სახელით ულოცავს მსოფლიოს ყველა ქვეყნის ქალთა სოციალური და პოლიტიკური თანასწორობისათვის, ბავშვთა სიცოცხლისა და ბედნიერებისათვის მებრძოლს ფრიდა ბრაუნს ამ დამსახურებულ მაღალ ჯილდოს და უსურვებს ხანგრძლივ, ბედნიერ, წარმატებებოთა სავსე ცხოვრებას.

„საქართველოს კალი“

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის ყოველთვიური საზოგადოებრივ-პოლიტიკური და მხატვრულ-ლიტერატურული ფურცალი.

«САКРТВЕЛОС КАЛИ»

Ежемесячный общественно-политический и художественно-литературный журнал ЦК КП Грузии.

ყველა ბავშვის მშვიდობიანი და ხელნაწი მოხაზვისათვის

მეცადით, რათა არც ერთი ხალხის ბავშვებზე არ
იწყონ რა არის ომები, რომ მათ გვიძლი,
სასიხარულო ბავშვობა კმოდეთ.

აბს. ლ. ი. ბრძენიძის გამოსვლიდან
ცენტრალური ტელევიზიით 1979 წლის 1 იანვარს

იმ დღეს პატარებმა დაიპყრეს მოსკოვის დიდი თეატრის სცენა.
აღტაცებული მყურებელი ტაშს უკრავდა ჩვენი ქვეყნის სხვადას-
ხვა რესპუბლიკის ეროვნულ ტანსაცმელში გამოწყობილ ცეროდენა
პოპულარებს, მოცეკვავეებს. ოვალს იტაცებდა, გულს ახარებდა
ნიჭიერებისა და სილამაზის დღესასწაული. თვითმოქმედი კოლექ-
ტივი კოლექტივს სცვლიდა, ტაში ოვაციებში გადაიხარდა...
და უცებ ღალი, მზიარული ბავშვების ამ წარმატავი სანახაობის ფო-
ნზე, სცენის შუაგულში ეკრანი განათდა: 3-4 წლის ბიჭუნას ხელე-
ზე თეთრი ნახევები აქვს, მის ლოყაზე ცრემლი მოგორავს, თვალებ-
ში მწუხარება, ტკივილი, უმწეობა ამოიკითხება... კადრი-კადრს მის-
დევს: ვაოგნებულ დედას მკლავებზე ტკივილები დაცხრილული ბავშვი
აუტაცინა და გარბის... უმბარტები, ნაკეცა, აწიოყება, ლტოლვილები...
ეკრანზე ნახულმა, ფეხით უკვად მოსკოვის კავშირების სახ-
ლის დარბაზებში დავაბარუნა, სადაც, აგერ, 7-12 სექტემბრამდე
მსოფლიო კონფერენცია მიმდინარეობს: კონფერენციის დევიზია:
„ყველა ბავშვის მშვიდობიანი და ბედნიერი მომავლისათვის“.

დასწრენი დიდი ოვაციებით შეხვდნენ კონფერენციისადმი სკკა
ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივნის, სსრკ უმაღლესი
საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის, მშვიდობის დიდი მეტროსის
აბს. ლ. ი. ბრძენიძის მომართვას: „ბავშვები ჩვენი სიყვარული, ჩვენი
იმიდი, ჩვენი მომავალია. მათ უფროსი თაობები გადაცემენ ყველა-
ფერს, რაც კაცობრიობას შრომითა და გენით შეუქმნია, რათა მათ
იარონ წინ აღმშენებლობის გზით, ატარონ მშვიდობისა და სოციალუ-
რი პროგრესის ესტაფეტა.“

... ჩვენი ყოველი წელი ბავშვის წელიწადი უნდა იყოს ეუსურ-
ვებ მსოფლიო კონფერენციას ნაყოფიერ მუშაობას, მის მოჩაწი-
ლებებს კი დიდ წარმატებებს ყველა ბავშვის მშვიდობიანი, ბედნიე-
რი მომავლისათვის ბრძოლაში. ლ. ი. ბრძენიძე“.

ბავშვების ბედით მუშაობებამ შეკრიბა აქ, მოსკოვში მსოფლიოს
720 საერთაშორისო, რეგიონალური და ეროვნული ორგანიზაციის
700 წარმომადგენელი; შეკრიბა იმ რწმენით, რომ აღამანთა ერთ-
ობა

46193

ბ. ბრძენის სს. სსრკ
საბჭოთა კავშირის
საგარეო ურთიერთობების
მინისტრის განყოფილება

ბას და საქვეყნოდ ნათქვამ სიტყვას დიდი ძალა აქვს — სიტყვის ძალა! რადგინ ჩინი ვაგონი სკაქ ცენტრალური კომიტეტის ცნობილი ადვოკატი — იდუოლოგები და პოლიტიკურ-პარტადლოიბი მუშაობის შემდგომი გამუხობების შესახებ? — გამოკვეთებთან. ის ადვოკატი ხომ დროულად, საქმიანად, ქვეაბურად, გულმურხადელ ნათქვამი სიტყვის ძალაზე გველაპარაკება. საბჭოთა საზოგადოებაში ფართოდ გამომავრა ამ ადვოკატებს.

ახლაც ამ კონფერენციაზე განსაკუთრებული სიხვადით შეიგრძნობა აღნიშნულ პარტიული დოკუმენტის დიდი მნიშვნელობა და ის უდიდესი მასხისმგებელია, რომელიც ავლია იდუოლოგური ფორმის უკუღ მუშავს — მას ვინც უკუღდღეობად მიდის მეთხველიან, მხმერელებთან თუ მაუერებლებთან და ესაუბრება ცხოვრების საქონობროლო საკითხებზე.

ამ მხრე კალთა პარტისათვის თავის დიდი და საბჭოთა მოვლითა აისრება, რადგან დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციიდან გავლილი ექვსი ათწლიანი წლის მანძილზე განსაკუთრებული სახეც-ვლილობა ქალმა განიცადა — შეიცვალა მისი სოციალისტური წესი, დიდად გაფართოვდა მისი საზოგადოება არც, გართულება ქალის მოვალეობა. იოლი როდი იყო გზა, რომელიც ქალმა გავლია ვიწრო სარკობი მუერწერობისა — სახელმწიფო დოლათის მწარმებლად, სახალხო მუერწერობისა თუ კულტურის ამ თუ იმ დარგის ხელმძღვანელობად, მეცნიერების მწვერვალამდე...

იხილ ნოს ცხადია, რომ მეცნიერებისა და ტექნიკის საოცარი მიწეცხების, ციოლოზიკის სწრაფი განვითარების, ინფრამაციების მოხდევების სინამდვილეში ბავშვის აღზრდა უდიდეს ხელოვნების მიმოხვებს. ეს გარემოება ჩვენს ქვეყანაში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების პირველსავე დღეებში პირველად ლენინურ დეკრეტებში იქნა ავთავალწინებული და იმ დღიდან მოყოლებული, დიდმა და ბავშვათათვის ზრუნვა ჩვენი სოციალისტური სახელმწიფოს ერთ-ერთ უპირატესად ამაყიანად არის მიჩნეული.

და თუ ჩვენ, სახელმწიფოს მხრედახლოებით გარემოსილები, რამდენიმე ათწლიანი წლის მანძილზე ვიბარებთ, ვუმომიზო, ვმნიში და მარც მუგანჩა, რომ ამ დარგში ვერ უკლებ ვერარ იმ გვეკვებს მოსაგვარებელი, რადა უნდა იყოს ჩვენი პლანეტის იმ რაიონებში, სადაც აღმართი უფროსი და სულიერი ძალებით უფროსი, ნეო-უფოზისი, რასხუზისი, ცოლონალიზმის ბავონობიდან თუ გავლენი-საგან ჭერვც ვერ განთავისუფლებულნი, ხოლო ახლ-ახალი საომა-რი კონფლიქტები, ხალხთა რბევ-განადგურება და უფრო დიდი კატასტროფის მოსალოდნელობა მარტო დამერვაებულ და ჩამორჩენილ, ანდა პროგრესის გზაზე ახლად უმუხადმულ ხალხებს კი არა, არამედ ერთობლივ მიუღეს კაცობრიობას უმძიმეს ტვირთად დასწოლია.

უკუღდღეობად დიდამწიწეუ 34 ათასი ბავშვი იზადება. აჩვე-რად ჩვენს ქალენტაზე 3 ათას ინახე უმარბაარე სხვადასხვა კანის ფერისა და მრეფების 1 მილიარდი 600 მილიონი ბავშვი. მათი უმეტესობა სოფლისოს საყლავად განთავარებულ რაიონების ცხოვრობს და ბავშვების უზრუნველყოფა საკვებით, ძანასელოთ, საც-ხოვრებელი ბინით, სამედცინო მომსახურებით თუ სწავლა-განათ-ლებით ანდა მორბილობა სახეშაურე მოწყობა იმ რაიონების უო-ვდეგვარ შესაძლებლობას აღეძრება. არა თუ საკვები დიდ უზრ-ავლებლობას დასაღული წყოცი წინამძე ნაქვით აქვს ამღომა, რომ უკული 100 ბავშვიდან 20 ვერ აღზრდეს სუთი წლის ასაკს.

პანამერიკის ქანმირებლობის დავის ბუურის მინაციებთან, უკ-ანსკული 10 წლის განმავლობაში ციოიზრებში აშერიკაში სამედიცინო დამხმარების უმარბობის გამო 7,5 მილიონი ბავშვი დარღვა. აზი-ასა და აფრიკაში 20 ბავშვიდან ერთი თუ მოუწევს სამედიცინო და-ხმარება.

სამხრეთ აფრიკის ზოგიერთ ქვეყანაში, აპარტიდის კანონის მი-ხედვით, 44 ათას შავყანიაწერ ერთი ეტიმო მობლის, ხოლო 100 თეთრ-ყანიაწერ ასევე ერთი ეტიმო. თეთრი ბავშვის განამალბაობის სახელ-მწიფო მისი რანდ (ფულის ნიშნის) ხარკავს. შავყანიაწესე კი — 40 რანდ. მასწავლებლობის ხელფასის კი, შავყანიაწისა თეთრყანიაწის-სთვის ორჯერ ნაკლებია.

განა შემზარავი არ არის ეს სურათი? — დღეს მსოფლიოს 600 მილიონი ბავშვი უკიდურესად გაჭირვებულია,

ხოლო 200 მილიონი უკუღდღეობად შიმშილობს. უკუღდღეობად 400 მილიარდი დოლარი იხარკება განაშენისთვის შეიარაღებულ, 10 მილიონი ბავშვი იღუბება შიმშილით.

ადამიანები კომოსში მოგზაურობენ, მილიონობით ბავშვი კი ხელ-სა სივანი არ სჭირათ. ასეოდ დიდი მშავისი გახავიერი მარტო ჩამორჩენილი კი არა, არამედ განუარებელი საბავროლო რეკრეაციის ბავშვების, განს-კუთრებით ეროვნული უმცირესობის ბავშვების ხვედრიც არის. დასავ-ლეთის ქვეყანაში ასიასობით მორჩადი სოციალებს და ერო-ვნული უმცირესობების, რასობრივი დისკრიმინაციის მარწყუბებს. ეკონომიკური კრიზისი, ინფლაცია, უმუშევრობა, უახტრობობა ბავ-შვებს დაწმავალიობის, ნაკოპიანის, პოსტიტუციის გზაზე აყვებს მარბადალ ათასობით ბავშვს არა აქვს სწავლის საშუალება, რადგან იმუხლებლობა ლუფა-პურიც ერთს, მისი შრომა კი ძალზე იღვად და-ხვს. სამავგროდ, ზომიად არის ბავშვთა „აღზრდის“ სხვა საშუ-ალებები და გზები: ლიტერატურა, კინო, ტელევიზია, რომელთა დიდი ნაწილის გამბარჩენილ გავლების მასწავლებელი თავად იმავ ქვეყნების სოციალოგები არიან შეუთოებულნი.

კონფერენციის მინაწილთა უკრადდება დემოში დონურე და გონობრესი ნაციონალიზმთა მქონე ბავშვებსაც აღინიშნა, რომ მსო-ფლიოს უკუღ მეათე ბავშვს იზღვანდ მძიმე თანდაყოლილი თუ შემუღე შექნილი ნაკლი აქვს, რომ ეს გარემოება განსაკუთრ-ულ უკრადდება მობიხობს, ამ ნაკლიანებთაში მიზრუ მიზეზებს შორის, ერთ-ერთი ძალზე სერიოზული და ფართოდ გავრცელებული, შობილობის უფეშობა და სისხსტყია. მრავალი ათასი ცდ-მით არის დასახარებელი და სახუდამოლე გაუბედურებელი. შეუძლებელი იყო აღუდღვლეთად მოგესინა რაობრობა გამო-სვლები, შეუძლებელი იყო საუარულო წერილობი ჩატების მათ მი-ერ მოყვანილი — გულის სიდრამემდე შემძვრელი ფაქტები, ემოცი-ები, რომელთა ტრავმაში კონფერენციის უკუღი მინაწილდ სუ-თი დღის განმავლობაში იმეყოებოდა...

და განა მარტო სუთი დღისა დიდხანს ვეკვლობება ვიტანამელი თუ ნიკარაგუელი, კამბუჯიელი თუ ვენესუელი, სამხრეთ ამერიკელი თუ ჩალბერენული დეპრესიების განსვლები და თხოვნა, თხოვნა, რომ კიდევ მეტად გადამდობილო სოლიდარობის აქციები მასს დარ-კიდევ, დამოუღვლებ, უსხლმკარი გადღვლები მობარას: დიდხანს ვაკვ-ევება მოვიგება მსოფლიოს უკუღი კუბუსის მშვიდიბისმოუვარეკა-მოუვარე, მსოფლიოს ხვალდელი დღეზე — ბავშვების ბებზე მე-ტიერებულ ადამიანთა გულმურხადელ განოსვლებს.

უკული მოგახინ, შავყანიაწი თუ თეთრყანიაწი, აზიელი თუ ევროპელი ბირძალს უსხადება ომსა და აფრისას, რასისებს, ფარსებსა და ნეოფაზიზმს და აღიარება, რომ მსოფლოდ მშვიდობის პირობებში შეიძლება ფიქრი ბავშვთა სოციალისტის გადარჩენაზე, ფიქრი ბავ-შვთა ბედნიერებაზე. აღშუოთებით აღნიშნავდა, რომ შეიარაღებულ უკუღდღეობად დახარჭული სახსრების მცირე ნაწილი შეიძლომ-ბო და 200 მილიონი ბავშვის გამოკვება და სწავლება, რომ ერთი აფი-განამადგურებლობის ღირებულებაში 30 სკოლა აშენდებოდა, ერთი აგმორეი წყალქვეშა ხავის „ტერიდრის“ გაგებაზე დახარჭული თა-ხსა უზრუნველყოფდა 16 მილიონი ბავშვის ერთი წლის სწავლებს საშუალებას...

ორბავთი ორბავთის სვცლებს და ეცელა გამოთქვამდა ღრზა რწე-ნას, რომ უნასწავლდ ხანს გახარბიდებულნი ღონისიებენ — ქალის საერთაშორისო წელიწადი თუ გარკინანდელი ერთი ორგანიზაციის მიერ ქალთათვის დაწესებულნი აკრუთილო, ბავშვის საერთაშორისო წელიწადი თუ სხვა, კიდევ მეტად დარზავს კაცობრიობას დედა-თა და ბავშვთა ინტერესებს დასაყვად და უდიდეს ციოლოზიოფელ გავლების მოახდენს ახალგზარდა თათის მობავლები.

უარავი შობებელებით დატვირთულნი გვიცვებით დარბახს... მესხირებთა სპუდამოდ აღიბებუნენ რწენებია და იმედი გან-თებულთ სხებთი. უყულა ვიდე მადლობას უფენიდა ქალთა საერთა-შორისო დემოკრატული ფედერაციის და საბჭოთა ქალბაის კომ-იტეტს — დედათა და ბავშვთა უფლებებისათვის დავცინომულ მე-ბრძოლს, ამ დიდებული უიოონის ორგანიზატორს.

კონფერენციის მონაწილეებზე დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა სკკ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიბუროს წევრობის ანდრეასის, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარის პირველი მოადგილის, სსრ კავშირის ბავშვთა საერთაშორისო წლის ჩამტარებელი კომისიის თავმჯდომარის ან. ნ. ა. ტიხონოვის გამოსვლამ. მან ილაპარაკა თუ რა ზრუნვითა და სიყვარულით არიან გარემოსილი ჩვენი ბავშვები, რა კეთდება მათი ბედნიერებისათვის, ბავშვის ფიზიკური თუ გონებრივი უკვლევსობის განვითარებისათვის, და თითქოს ნ. ა. ტიხონოვის მოხსენების ილუსტრაცია იყო კონფერენციაზე მოსკოველი ბავშვების მოხვლაც, განსაკუთრებით კი პატარების კონცერტი მოსკოვის დიდი თეატრის სცენაზე.

ჩვენი მოგვიხილა ამ ხანაზობამ, მაგრამ განსაკუთრებით სტუმრები იყვნენ აღფრთოვანებულნი, რადგან ამ საღამომ შეჯამა ბავშვთა აღზრდელთა მათი თუ სხვა დაწესებულებების დათვლიერებით შექმნილი შთაბეჭდილებები.

დაუფიქრია ქალთა საერთაშორისო დემოკრატიული ფედერაციის პრეზიდენტის, ბავშვის საერთაშორისო წლის მომწოდებელი კომისიის თავმჯდომარის ფრიდა ბრაუნისა და მშვიდობის საერთაშორისო საბჭოს პრეზიდენტის როზეტ ჩანდრას მგზვნებარე გამოსვლები და კიდევ რამდენა...

* * *

ბავშვის წელიწადის მიზნის ერთი მხარე — შემოწმება, თუ როგორ ხორციელდება ჩვენი პლანეტის ამ თუ იმ რეგიონში გაერთი-

ანებულ ერთა ორგანიზაციის მიერ ამ 20 წლის წინ გამოქვეყნებული, ბავშვთა უფლებების დეკლარაცია, — მიღწეულია. კონფერენციაზე გამოსულმა 400 დელეგატმა შეფუერადებლად დახატა მსოფლიოს ბავშვთა დღევანდელი ცხოვრების სურათი.

ეს იყო ერთი დიდი მოთხრობა ცხოვრებაზე და მათი ავტორები ჩვენი პლანეტის განვითარებადი, კაპიტალისტური თუ სოციალისტური ქვეყნების წარმომადგენლები იყვნენ. და ამ მოთხრობაში ნებ. სით თუ უნებლიედ შეპირისპირებული იყო ბავშვთა ორი სამყარო, ორი ბავშვობა.

ამ დიდი ფორუმისა და საერთოდ ბავშვის წელიწადის მიზნის მიერ მხარეა ბავშვთა უფლებების განხორციელებისათვის დაუცხრომელი ბაძოლა, ბავშვთა მშვიდობისა და ბედნიერებისათვის ვულმურვალე ზრუნვა. და თუმცა კონფერენციის სტუმრები აღტაცებული იყვნენ ჩვენი ბავშვების მდგომარეობით, ჩვენი მიღწეულით მაინც ვერ დაკმაყოფილებდნენ, რადგან ვიცით, რომ კვლავ დიდია საზრუნავი: ვიზრობით და ვიღავროთ იმ დაწესებულებების მუშაობის დონის ამაღლებისათვის, რომელთაც ჩვენი ბავშვების ფიზიკური და სულეობრივი აღზრდა, მათი ცხოვრების უკვლა უბნის მოწესრიგება ავალიათ.

ჩვენი ადამიანური ვალია, უფრო ფართოდ, აქტიურად ჩაგებთ ბავშვთა ბედნიერებისათვის, მათი ნათელი მომავლისათვის გაჩაღებულ საკაცობრიო მოძრაობაში. აღვზარდოთ ჩანსადი, განალებული, ბედნიერა თაობა.

**პირველი ანჯაფარიძე —
სსრ კავშირის
სხვადასხვა მხარეების
უკვე უკავარიძის
ლითოგრაფია**

**სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის
ბრძანებულება**

სსრ კავშირის სხვადასხვა არტისტის ვ. ი. ანჯაფარიძის ნამუშევრის
სოციალისტური შრომის გმირის წოდების მინიშების
შეახსება

საბჭოთა თეატრალური ხელოვნების განვითარებაში დიდი დამსახურებისათვის კოტე მარჯანიშვილის სახელობის ქართული აკადემიური თეატრის მსახიობს, სსრ კავშირის სახალხო არტისტს **პირველ ივლიანას ასულ ანჯაფარიძეს** მიენიჭოს **სოციალისტური შრომის გმირის** წოდება და გადაეცეს **ლეონინის** ორდენი და ოქროს მედალი, ნამგალი და ურო.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე
ლ. ბრეჟნევი.
სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი
მ. გიორგაძე.

მოსკოვი, კრემლი.
1979 წლის 21 სექტემბერი.

დღეს მთელი საქართველო იზიარებს იმ დიდ სიხარულს, რომელიც მაღალმა ჯილდომ მოუტანა ჩვენს სახელგანთქმულ მსახიობს ვერიკო ანჯაფარიძეს. 50 წელზე მეტია ქალბატონი ვერიკოს ხელოვნება, შთაბრუნება და ტალანტი ერთგულად ემსახურება ჩვენს ხალხს, ჩვენს მამულს. „ბედნიერი ვარ იმის შეგნებით, რომ მთელი ჩემი ცხოვრება, მთელი ჩემი შთაბრუნება მოვახმარე ჩემი ხალხის ხელოვნებას, იმ ხელოვნებას, რომელსაც ადამიანებისათვის ცხოვრების სიმართლე მოაქვს, ჰუმანიზმის, მეგობრობის, სიყვარულის იდეებს აკვიდრებს!“ — განაცხადა ვერიკო ანჯაფარიძემ, როდესაც ესოდენ მაღალი ჯილდო მიულოცეს. დიახაც რომ, ასეა: მის მიერ დიდი ცხოვრებისეული სიმართლის განსახიერებელი გმირები მარად და მარად აღაფრთოვანებს მაყურებელს. მკითხველს მკითხველს, დღეს ფურნალ „საქართველოს ქალბ“ რედაქციისა და სარედაქციო კოლეგიის სახელით, თქვენი სახელით, მხურვალედ ვულოცავთ ჩვენს საამაყო ვერიკო ანჯაფარიძეს მთავრობის მაღალ ჯილდოს, ვუსურვებთ დღეგრძელობასა და ჯანმრთელობას ქართული ხელოვნების, ქართული სცენის საკეთილდღეოდ!

ვეფხისტყაოსნის ნოქტურნი

ვეფხისტყაოსნის პარკში წაქცეულ ხესთან შეფარებული შოპენის უზარმაზარი ბრინჯაოს მონუმენტი დგას.

ნოქტურნის ქარი აკორდებს ფანჯარს,
აკორდებს ფანჯარს ქარი ნოქტურნის
და მოზრიალ ფოთლების ფარდა
ცას ავსებს სევდით და სათნოებით...
ის დაიღალა ქარიშხლის ქროლვით
და წაქცეულ ხეს მიეყარა წამით,
და როცა დარდი დადნა ვით თოვლი,
მან მოიწმინდა თვალებზე წამი.
ჩამოღწეილა ბედი ტრევიტი
და სევდით რეკავს წყნარი მოტივი...
ურია ფოთლები,
როგორც ნოქტურნი...
როგორც მომწუხრდი —
— კვენისის ნოქტურნი...

ვეფხისტყაოსნის მხარეს

აკაციები შესხვედრად შორიან ვაზზე,
თურმე უჩემოდ მოსწყენია ბავშვობის მხარეს.
და ბიგანში ისევ მიცდის ნამგალი მივარე.
აქ ჩამონდებულ ბებოს წინადა ძირს დავარდნია,
ახლა ამ წინდს პაის სახლი გმასავით მავწდის.
მაღალ ცაცხვებს ქვეშ მოწინაწარებს წყარო აწყარა.
პაქარა გოგო თავს ეკლება შულის წყურს პატარას...
ჩემო სიღალე, შემინახე ჩემი ბავშვობა
და ჩამიგე ისევ მოტეხილ ტრევიტი მეყრდში,
რათა ამ წმინდა მოგონებით გამოითეს გული.

* * *

მოვარდა სულში არახული მმღავარი
ქარბუქი
და გაღალახა უველა ზღუდით, უველა ჩიბირი.
გაზაფხულმა და სიყვარულმა ჩამიგდა სული,
უველა ოცნება სანუკვარად ააქცილა.

ბედნიერება, გულს გაგიღებ, დარჩი ოღონდაც.
ჩემი ცხოვრების ნაივლ გზაზე იყავ მზღებელი.
მე მზისთან წავალ უოველ დილას, როგორც ტროლია,
მზეს და სიყვარულს მსურს ვუმღერო სადიდებელი.

გაზაფხულის წვიმა

ქექა-ქუხილში სულსა დაფავს ცივი ზამთარი
და თბილი წვიმა ფეხაქრებით დადის ფიქნარში.
წვიმის საფარქვეშ გამოცობდნენ ხეზე ფოთლები,
სველი ვარდებით დედამწიკ ხეგდება გაზაფხულს.
წვიმა სათუთად უაკურებს მინეზე თითებს
და ჩემს სარკმელთან ლურჯად დავის იასამანი.
გავალ წვიმაში, უველიღვით მეც გავუღალდები,
საცოცხლის წვენი ავიცხები, როგორც მტევანი.
ფხალავებს მივადე ავევაებულ ალუბლის ტრეტებს,
თითარ აპრილი ვეღარ მასწრებს და უან მომღვებს.

ლილი ხუცინიშვილი,
ქიბი.

452000 ტონა და კიდეც მეტი...

გაზაფხულის შუა თვე იყო. მწვანედ, თეთრად, ვარდისფრად აფერადებულ ბუნებას სიხარულის დღეები ჰქონდა — ადამიანი უზარმაზარად ამ ველებს, ქედებს, ტყეებს — კაცთა ხმა და გაღაძობილი.

სწორედ მაშინ დაიწყო ჩაის ბურჭებზე ფოთლის ჩამოკრეფვა: ჯერ შერევილი, ფრთხილად და გულდაგულ, მერე უფრო სწრაფად, შეურთებლად.

მოწილილი და მოვარდნილი ლორთქი ყლორტები მოსანყვეტად იწვედნენ.

გახურდა კრეფა, დაქარდა ხელის, თითების ტრილი—გარბოდნენ და გამორბოდნენ ბურჭებზე, გარბოდნენ და გამორბოდნენ. მხოლოდ გვიან ღამით ისვენებდნენ ეს სასნაულის ჩამდენნი. რა ხელმა დაკრეფა ამდენი ფოთლი — 452 ათასი ტონა და კიდეც მეტი!

რა იმუშავებს ხელდებმა!
მეგრამ მარტო ხელი რას იხამს, თუ შთაგონება არ ახლავს, თუ სურვილი არ ამოძრავა, თუ დიდმა გრძნობამ — შეჯიბრების, დაინტერესების, ჯიბნისა და გამარჯვების გრძნობამ არ უბიძგა.

და ნარმოდიგინეთ, მანქანასთან გაჯიბრების გრძნობაც იყო ამ გამარჯვებაში.

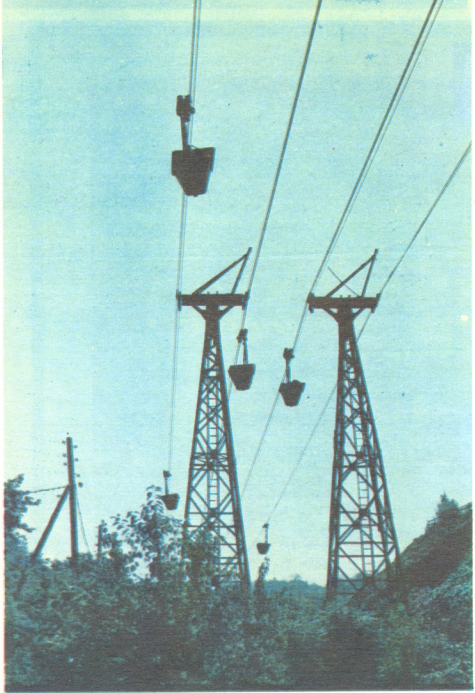
რა ქნეს მაინც!
ხეთქილდის მეთოხე წლის გვეგმა-ვალდებულება გადაჭარბებით შესარტლეს.

მანქანებთან ერთად, რა თქმა უნდა, მექანიზატორებთან ერთად იწურეს ოფლი საქართველოს ქალებმა — ახალგაზრდებმა და მონიჭებულებმა, მოსწავლეებმა და ვეტერანებმა. მათი თითო წვეთი ოფლი პატრიისციემის ღრისა. ქილის ქულის ქვეშ დაცვარული ყველა შუბლი დასალოცი! ჩვენი ჭკვიანი, თავდადებული და მშრომელი ქალები შუბლი!

მეჩაივთა არძია დიდია! მეგრამ უფრო მეტი არიან მათი დამფასებლები. ყველას ფიქრი და აზრია, ყველას ერთხმად შეძახილია: გაუმარჯოს ჩაის მიმყვანი და მომკრეფავთ, მათ ხელებს გაუმარჯოს!

ამს. ბ. ა. შიშარნაძის მოხსენებიდან საქართველოს
პარტიული აქტივის კრებაზე 1979 წ. 4. 26 ივნისს.

ჭინჭრის გუნდს, ღმრს, სკულ...

პატარა გოგონა გორაკზე ჩამოქანდა და გაფაციცებით აღეცნეს
თვალს სოფლის ცხოვრებას. ამ მაღლობს, ბარათაშვილების უბანს
რომ გადაჭურვებს, კილანამოსახლს ეძახიან, ვინ იყო კილა, როდის
უცხოვრია აქ. არავინ იცის — არც შოთამოპელობა დარჩენია, არც
ვინმე — მისი ცხოვრების ამბის მოხარბელი. და დგას გორაკი სო-
ფელ ნავარძეთში, როგორც ძველი უმონაროდ გარდასული კაცი-
სა, როგორც ძველი და მწარე გაფრთხილება.

გორაკის აქეთ-იქით, ფერდობებზე სოფელია შეფენილი, ქვე-
მოთ ჭალაა, უფრო ქვემოთ მოჩანს ყვირილას ხეობა. ყვირილას
ნაპირს თუ აუყვებით, აქვე, რამდენიმე მოსახვევის მიღმა ჭიათუ-
რაა — ქართული მანგანუმი საქვეყნოდ განთქმული ქალაქი.

ზაფხულის პაპანაქებაა. სოფლის ოღრიოლორა შუკაში პატარა
იბერიული ურები მირაზრახებს. ჭალიდან სოფელში მხარაშეჩაფშემო-
დგმული ქალები ამოდიან. ბევრი მათგანი წყაროდან ერთი კლო-
მეტრის, ზოგიერთი კი ორი კლომეტრის მოშორებითაც ცხოვრობს
და გაქირავებით მოათრევენ ქალები წყალს ამ დაკიდებულ ბილი-
ებზე.

გვიან ღამით ამავე ბილიებს მოუყვებიან თავიანით ღარიბული
ქოხებისაკენ, მოუწყობენ მადარობენ დამაშურალი ადამიანები.
ხანდახან კი რომელიმე მათგანის მაგივრად, მისი მადარობი დაღუ-
პვის ამბავი მოდის და ზარავს სოფელს.

შორამან-სახერის პატარა მატარებელი კვილით მოუყვება გო-
რაკებს შუა დაკლანილ რკინიგზას. და ვაგონები და ბაქნები ხალ-

ხით არის გაქვდილი. როგორც ყოველთვის, ახალგაზრდები ისე მდევ-
რან, გეგონება, ორთქლშავლის კივილის დაფრვას ცდილობენო.
ტყუილად კი არ შეურქმევით „მომღერალი“ ან მატარებლისათ-
ვის!

გოგონას ფეჭი ვაგონებს აედევნა და ჭიათურას უახლოვდება...
შუა ქალაქში მანდნულის „მთებია“ დახვავებული. შავად გამო-
რული მეურმეები მადნით დატვირთულ ჩოჩიალა ურმებს მიუძღ-
ვიან. ქუჩებში მტვრის კორიანტული დგას, სახლები და ხეგზიც
შავად არის შეფერილი. მცირე ნიავმაც რომ დაუქროლოს, და
ფერის ტანსაცმით ქუჩაში ვერ გამოხვალ.

ქალაქში სულ რამდენიმე ღამაში სახლია, მათგან ორი ვანსაკუ-
რებით გამოირჩევა — ესენი უცხოელი კონცესიონერის პერსენა-
კის სახლებია. ადგილობრივი მრეწველებისა და კონცესიონერების
იმ ღამაში, მდიდრულად შორთულ სახლებში კეთილად, ფუფუნებით
ცხოვრობენ, დანარჩენები კი, ისინი, ვინაც ამ სიმდიდრეს ქმნიან...

ამ შრომელი ხალხის ინტერესებით, მისი ჭირ-ვარაობით ცხოვ-
რობს ეს პატარა გოგონაც, ჭიათურის სახალხო მანქანების შეი-
ლი — ცხოვრობს და ოცნებობს იმ დღეზე, როდესაც ამ ქალაქის
ფაბრიკა-ქარხნების მუშებს — ნავარძეთის, კაცხის, რკანის, პერ-
ვისის, შუქრეთის, მღვიმეთის თუ სხვა სოფლების გლეხებს ეწე-
ვიანთ შუქრ, წყალი, გზა, სკოლა და ადამიანისთვის აუცილებელი
საარსებო საშუალებები. ოცნებობს დიდ, ფართოლიანდაგიან რკი-
ნიგზაზე, დიდ მატარებელზე, დიდ ცხოვრებაზე...

...მ დღიდან რამდენიმე ათეული წელი გავიდა.
სამუდამოდ შევიდა ისტორიაში 1905 და 1913 წლები: რსდმპ პირველი წარები, ცნობილი რევოლუციონერების ა. სტალინის, ა. წულუკიძის, მ. ცხაკაიას და სხვათა დიდი მოღვაწეობა მუშაო შეიარაღებული გამოსვლები, გაფიცვები...

ქალაქი ქიათურა დღეს 100 წლისაა, 100 წელია, რაც დაიწყო აქ ქართული მანგანუმის მოპოვება. ამ წლების მანძილზე ბევრმა უცხოელმა კონცესიონერმა გაიჭრა ქიათურაზე. ათეული წლების განმავლობაში უცხოური ფირმების ხელში იყო თავმოყრილი მოპოვებული მადნის ნახევარზე მეტი.

და აი, საბჭოთა წყობილების დამკვიდრებამ საქართველოში მილიანად შეცვალა ამ კუთხის ცხოვრების წესიც:

1921-1928 წლები — მანგანუმის სახადოებისა და ფაბრიკა-ქარხნების ნაციონალიზაცია.

1928-1941 წლები — მადნობების აღდგენა-რეკონსტრუქცია.

1932 წელს ქიათურის მანგანუმის ძარხის ბაზაზე შეიქმნა ჩინა და ზესტაფონის ფეროშენადობა ქარხნები. პირველი ზეურედლები: ქიათურა — ტახანაფონის მომარბის აჯანყი საქართველოში, ხოლო უშუა — მადნის მრეკველი, ამჟამად ორკონიციის სახელობის მაღაროთა-სამარბოვლოს დირექტორი, ლენინის ორდენისა და ს. ხაშურაძე, ამიერკავკასიის ტახანაფონი მომარბის პირიანია.

დღი სამშალო ომის წლები: ქიათურა აშუადებს ფრონტისათვის უაღრესად საქმრო სამხედრო მნიშვნელობის პროდუქციას. ექვსი ათას ხუთას ორმოცი ქიათურელი ვაჟაკი ჩადა სამშობლოს დამცველთა რიგებში. სამი ათას ხუთას სამოცდებუთი ბრძოლის ველზე იბრუნა. სამ ქიათურელი — კ. ცუციქოძის, ს. კილაძის და ვ. პაპიძის საბჭოთა კავშირის გმირის წოდება მიენიჭათ.

ისევ წლები მივყვით.

წელი 1968: ქიათურის „მანგანუმტრესტა“, ისევ პირველი რესპუბლიკის სამრეწველო წარმოებებს შორის, ლენინის ორდენით დაჯილდოვდა, ხოლო მომდევნო ათეულებში აღინაშნა დიდი მენეჯერულ-ტექნიკური პროგრესით მანგანუმის მოპოვების, გამოზიდვისა და გადამდრების დარგებში.

მერვე ხუროწლები ქიათურის „მანგანუმტრესტა“ და მისმა საწარმოებმა არ-ჭერ გაიმარჯვეს საქავშირო სოციალისტურ შეგებრებაში.

მეცხრე ხუროწლებში ტრესტი დაქილდოვდა სკკ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს და საქავშირო პროფ. საბჭოს გარდასავალი წითელი დროში, ხოლო ქალაქ ქიათურას 1974 წლიდან დღემდე მუხუთად მიენიჭა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის, მინისტრთა საბჭოს, პროფსაბჭოს და ალკ ცენტრალური კომიტეტის გარდასავალი წითელი დროსა:

მარტო მთავო ხუროწლები ამ ბოლო სამი წლის განმავლობაში ქალაქის სამრეწველო დაწესებულებებმა გამოწარმოეს 11 მილიონ 700 ათასი მანეთის პროდუქცია. ათავ და ხაქმუხობატციოდ გადიცა 2.188-ადგილიანი სკოლა და სკოლამდეღე მავშთა დაწესებულება, 36.570 მეტრი ფართის საცხოვრებელი სახლი და სხვა. სოფლის შრომელებმაც ასევე წარმატებით გაარკვეეს ათავ ხა-ხელშიწერი ვალდებულებები და რესპუბლიკას მიცეს 1 მილიონ 400 ათასი მანეთის ზეგვეთიო პროდუქცია.

კარგე მანგვერდლები შეგდენს ქიათურის მე-100 წლისთავს სალითის მარმარლოს მადნულის მარმაროვში, დარკვეთის საწრე მასალათა გეროინაგება, სამეკურათლო ფაბრიკა, ავტოსატრანსპორტო გეროინაგება და ქალაქის სხვა ორგანიზაციები.

დღეს ქიათურა მაღალი ხარისხის მანგანუმს აწვდის ჩვენი ქვეყნისა და უცხოეთის მწ-ზე მეტ მეტალურგიულ ქარხანას. ქალაქამც ხოცროდ იცვალა სახე.

ერთადერთი საბავრო სატიგორო საბავროო გზა რომ ტკაცებდა ოვალს გამწვლდ გამომწვლეს, ქიათურა დღეს ჩვენი ქვეყნის საბავრო გზების სამშობლოდ არის მიჩნეული — 28 სატიგოროსა და 18 საწავგრო საბავრო გზით არის დასესხული.

ქალაქი სამარტლიანად ამაყობს თავიის სახელგანთიწი შეიღებიო. ტხენი არიან სოციალისტური შრომის გერმები გ. ტყემლაძე და

გ. კობონიძე, სახელმწიფო ტრეზიის ლაურეატი გ. ბაქრაძე, სსრ კავშირის უფლები საბჭოს დამტუტები ა. კიტაძე, საქართველოს სსრ უფლები საბჭოს დამტუტები ვ. ჭერციკი და მ. ხარაღიძე, ლენინის ორდენისანი მ. გაფრინდავილი; ამაყობს ამ კუთხეში დაბადებულ და აღზრდილი შეენიერები, მწერლებით, საუკეთესო სპეციალისტები, საზოგადო მოღვაწეები...

ქიათურის აღორძინებელი სატრფოლი წვლილი შეავტო მის შრომემ, მოღვაწე ქალებმა: საქართველოს კომპარტიის ქიათურის საქალაქო კომიტეტის მდივანს ლეულა ბიჭაძეს, საბოლოოდო კომბინატის დირექტორის მოადგილეს მეთეა ლაბაძეს, სამეკურათლო ფაბრიკის დირექტორის სულეო ბურჭინაძეს, ზორციხა და რძის კომბინატის დირექტორის რუსუდან აბუადაძეს, ტკამის დირექტორს ჭულეტიკ ოფორიას, საურფცხოვრობო მომსახურების სამსარფვლოს უფროსს ზა კვარაცხელიას, რაიკოპარტიკის გამგეობის თავმჯდომარეს ლილია ზედილიძეს, რესპუბლიკის დამსახურებულ მასწავლებლებს ნატო მუმლაძეს, თამარ მოღვაძეს, პოეტ ვიქტორ ჭიჭუკიანს, რესპუბლიკის დამსახურებულ ექიმს ლედიცია გიცაძეს, რესპუბლიკის დამსახურებულ არტიტს ასია ათაბაშვილს, კულტურის დამსახურებულ მოღვაწეს თინათინ ლოლაძეს და მრავალ სხვას.

...ის პატარა მოცინებდ გოგონა, ახლა უკვე ხანდაზმული ქალი, დღეს ათავს ქიათურის ეწემა ბავშვების ნატურა აირხულა — სა-მეზავრო საბავროო შუამავრო აიტაცა და მისა ქალაქის „პერი“ სიგრძე-სიგანიო შეშობატრა. დასეკურის მის საყვარელ ბავშვობის ქალაქი. ასე ლამაზს. ასე სასეკულოლოს, მის ახლანახლოებებს, მრავალსართულიან სახლებს, სხვადასხვა დაწესებულებებს, სკვერებს, მოედნებს... ოცნება კი კვლავ და კვლავ ამ კუთხის საბოძალო გახატე, ზვალინდელი დღისაკენ მაიკროლებს...

ზორცის ისმას ქალაქის შემდგომი გაშქენიერება-განაწმინაების გემას: დატრახებულ ფერდობებზე თეთრად ვაქთაგებს მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლები. ახალი კულტურის სასახლე კიონეპარტიოთა და საკონცერტო დარბაზით; სპორტის სასახლე, შრომის დიდების მუზეუმი. სახტუმრო, საავგრო და სასოფლომრბოვი ცენტრ... ახალი საავდმუოფობი, სკოლები, საბავშვო ბაღები, კულაქები, ბიბლიოთეკები სოფლებში...

შუშვდება ამ კუთხის დღევანდელი სატიკარიც: ახალი სიცოცხლე ბუკვის მანგანუმის ამოღებით დაჩინებულ-დანერგულ კარ-მიღამოვებზე, ეროსირებულ ფერდობებზე...

...ასეღმურად. ქალი ახლა ათავის საყვარელ კილიანისახლზე ზის, იყენებს სოფლის დამაწვარალი ხოსი. შუშვდება მწვანეთა ჩაფულული ლამაზი სახლები, ციმციმებს ცხოველი ევარის. საიდანღა, ახლანად ბავშვებს ხმა ისმის. ვილავ მამაღლა კიბხელობის წინა დილიდან სკოლის ზარი კვლავ მოუხმობს ბავშვებს თავის ფართო, ნათელი, კეთილმწყობილი საყვამო ოთახისაკენ.

ეს ბავშვებია ჩვენი ზეაინდელი ცვლა. მათ ევალებოთ იცხოვრონ, იშრომონ და იბრძოლონ, აშენონ და აშენინ ჩვენი სოფელი და ქალაქი, უფრო სრულყოფი დაძინათა ცხოვრება. მათი ხალარუნეპია ჩვენი ქვეყნის ზეაინდელი დღე.

მარიამ ბარათაშვილი

ქართული გენერალის ქალაქიდან

ნი პირველადი დღეები...

ის ღამე საბედ დასვასთან გაათია ნესტიან სარდაფში. ქრატის შუქზე მღოვს არჩევა უფთხში ჩაურღ ასოვს, დროდარო ქარი აწუღებდა სარდაფის კარს და მისი ხმა ტყეების ზუზუნს აგონებდა, თითქოს მის თვალწინ დავრიგენ ეანდარმები მიტინგის მონაწილეებს. ბერიც დახერტესო, ძალიან ბერიც, — ამბობდნენ შავი ქვის სარეწების მუშები და 29 ავისტოს თბილისში მომხდარ ამ ანარქისტ ანაგს ქიათურამ გაფიცვი უპასუხეს, შრომტებით სავსე უფთხე თბილისს დასტამბელო პროკლამაცია იღო, სისხლი იღვრება. ვეშალოთ აქანუებისათვის! — მოწოდებდა პროკლამაცია 1905 წლის ქარბშლიან დღეებში თავისუფლებისათვის მებრძოლ ხალხს.

ვინ იცის მერამდინედ გადაიკითხა:
„ტყეების ბზრალიშმა, მათრახის ტყელაშუნმა, მომკვდავო წყეღაშ დ მტრების ხარხარმა... — ყოველივე ამან ქარტბილად გადაიარა ჩვენს თავზე“...

ბოლშევიკური კომიტეტის გაღაწევიტებთან ეს პროკლამაცია ხელაშდა უნდა დაბეჭდილოყო. აწერდა ქიათურის არალეგალური სტამბაში, მეორე დღეს კი იგი გაფიცულ მუშათა შორის გავერტყებოდა. პროკლამაციის დატამბვა ფაცია გაღდავას დაავალეს.

სტამბა კი სულ ორი თვეა, რაც ამოჭმდება, მაგრამ ფაცია გაღდავა უყვე მესამე პროკლამაციას აშხაღებდა დასაბეჭდად, აღარ უქირდა მის სუსტ თითებს ლითონის ანობების შერჩევა. ქრატის ბოლხა და ხაღბავის სუნსაც შეეჩვია. არც ღამეების თვეა იყო მისთვის უცხო, საინფორმაციო ხისარშომელ ხისარშომელ გვრად და სისამყრის ანებებდა, როცა მის მიერ დაბეჭდილი პროკლამაციები მეორე დღეს ხელაღდან ხელში გაღდალოდა და ახალი შეტევისათვის აღათებდა შავი ქვის სარეწებში არაღამიანური შრომით გაწამებულ მუშებს.

ფაცია გაღდავა იმ წელს აირჩიეს ქიათურის ბოლშევიკური კომიტეტის წევრად, როცა რევოლუციის ამბობიკრებული ქარბშლიანი ქიათურის შავი ქვის სარეწებშიც შევიდა და იქ მომუშავენი ერთი თბილის. მღაღარ მუშათა კლასად შექრა. სტამბის დაარსებაც იმ წელსვე განხორჩიეს ქიათურის ბოლშევიკური კომიტეტის წევრბმა და ქალაქის ერთ მუედრო კუჩარზე, მშები კვეთიძეების პატარა ბინის სარდაფი შეარჩიეს. თბილისიდან საბეჭდი მანქანა, შრომები, უჩრები, სტამბის სხვა მონყოილობა ჩამოიტანეს, თბილისის არალეგალური სტამბის ასობამწეობი ჭიჭიყო კლანდაე მომოიყვანეს და 1905 წლის ივნისში პირველი პროკლამაცია დასტამბეს. „ძირს ბრაკილობის! — ასე რეწებოდა ეს პროკლამაცია, რომელიც დღეის სისწრაფით გავრცილდა ქიათურის მუშების შორის და მათ მეფის თვითმპყრობელობის დასამხობად შეიარაღებული ბრძოლისათვის მოწოდებდა.

ფაცია გაღდავამ სწრაფად შეისწავლა სასტამბო საქმე. პირველ ხანებში მას კომიტეტის წევრები სტატყო ინსპირველი, ვირა წერეთელი და ვალყო ხაქრაძე (ყვეღუწისი) ეხმარებოდნენ, მერე კი დამოუკიდებლადვე ბეჭდავა პროკლამაციებს.

ქიათურის არალეგალური სტამბას მრავალჭერ მოუხდა ადგილის შევლა კონსპირაციის მზონი. 1906 წლის იანვრის შეიარაღებული აქანუების დაპრტების შემდეგ სტამბის მოწყობილობა ერთერთი გამაქვაბული გაღამალეს და დროებით შეწყვიტეს პროკლამაციების ბეჭდვა. ცოტა მოგვიანებით, როცა რევოლუციის ქა-

რიშხალმა ისევ მძლავრად დაბებრა და 1913 წელს შავი ქვის სარეწებში ახალმა, დიდმა გაფიცვამ იფეთქა, სტამბა სოფელ მღვიმეშო ფორუდის მაღაროს ერთ-ერთი შტრეკში მოათავეს და პროკლამაციების ბეჭდვა განახალეს. 15-ზე მეტი სხვადასხვა სახელწოდების პროკლამაცია დაბეჭდა ქიათურის არალეგალური სტამბაში. „გაფიცულთა მიმართ“, „ძირს შტრაიბერტებზე“, „გაფიცულთა საურაღებოდ“ და სხვა სახელწოდების პროკლამაციები წამოეწეწული იყო მუშათა მოხოხვნები: ა საათიანი საშუალო დღის შემოღება, ხელფასის ნომტება, შრომის და საყოფაცხოვრების პირობების გაუმჯობესება.

დიდი როლი შეასრულა ქიათურის არალეგალური სტამბაში დაბეჭდილი პროკლამაციებმა ქიათურის მუშათა კლასის რევოლუციური საქმიანობის აღმავლობაში.

„ვიბრძოლო, ვიღერ რუსეთში თვითმპყრობელობის ჩახახიკ არ გაგვეწყებია“ — ამ სიტყვებით მთავრდებოდა აქ დაბეჭდილი ერთ-ერთი მგზნებარე პროკლამაცია, და ქიათურის მუშათა კლასის შთელი საქართველოს, შთელი რუსეთის პროლეტარიატის მხარდაშმარს იხიბოდა, სანამ ამ ბრძოლამ სრული განარჩევბა არ მოიგბა.

ფაცია გაღდავა კი ვეღარ მოესწრო ამ გამარჩევბის სისხარულს, ვეღარ იხილა უკომბრის შთი განათებული მაღარები, განახლებული მაღაროვანი ქალაქი, სადაც წარსული, მწარე, მაგრამ საამაყო წარსული, ძეგლებად იქცა.

საბოლოო

ახლაც ახსოვს თანატოლებთან ერთად ტანაროდ ფიკებში ჩამდგარ ობელისკთან ფიცი რომ დაღო — მოწინავე პიონერი, საუფეთესო ნოსწავლედ და ჩვენი ქალაქის ღირსეული მოქალაქე ვიქნებით. ზედან მამის გარკვევით არ იცოდა, რატომ მონსცდამიანც ამ ობელისკთან იღებდნენ სიონერთა რიგებში. ეს მას ცოტა მოგვიანებით ვაგო, როცა ისორიის გაცვითილებზე მასწავლებელმა რევოლუციური წარსული გააცნო და კომპაგნირებულ ბოლშევიკ აქ გადასცლა.

მერე, როცა მის შემოსვაც სტალინის ობელისკთან გაუყეთეს პიონრული უკლასავევი, კიდევ უფრო დიდი პატივისცემა იგბრო მის მომბოლორ ქალაქში დაშვილებული ამ კავი ტრადიციისადმი.

ის პირველი არ იყო, მშობლების კვლას რომ გაბუვა. მსვე ტრადიციად მარბოლოთა ქალაქში. მძიმეა მაღაროში შრომა, მაგრამ მამებს მინც შეულები ცვლიან, უჩახის თითქმის ყველა წევრის მიწის ქვერ მიღის საშუაოდ. ღენა ზაქარიაძის მამა მაღაროში მუშაობდა ჯერ ტრანსპორტის გამგედ, შემდეგ სალიანდაგო გზის უფროსად. დიდაც მაღაროს მუშა იყო და ღენამაც საშობოლის რთული, მაგრამ ვეჯაკურ პროფესიად აირჩია. მეგობრები არ გაკვირებებია მისი ანევიანი პირველთანაგისან სპორტსმენს, საუყუეთესო კალათბურთელს მაღაროში მუშაობა არ გაუჭირდებოდა.

მაგამამ, როცა ახალდადა იწინერის ცვლა ჩააბარბ და მას მაღაროში შემუშდნენ, შეგნენდა, მისთვის უცხო არ იყო მაღაროს სანგრეებები და ლავები. აქ გაიზარდა, მაღაროს გვერდით, ბავშვობიში მამას შორად შეეყულება ვერაბებში, მაგრამ უნდა მის ცვლას მაღაროში უნდა მოეწებრა, მისი გულში ქანებს ხლდა უსტეგობოდა და — ვითურ, გამიჭრდებო, გულში გაიავლო. ქალია მინც, სათითო

გულისა და ფაქიზი ხელების მქონე კალი. მიწის ქვეშ ცვლის უფროსი კი ხან ბურღის აღება უხდება და ხან ჩამოწოლილი ქერისათვის ბიჯის შეყენება.

მუშაობის პირველი დღეებიდანვე თვითონაც დარწმუნდა და სხვებიც დარწმუნა, რომ ქალსაც შეუძლია ვაჭაყების გვერდით ვაჭაყურად შრომა.

სამ წლამდე იმუშავა ღენა ზაქარაიძემ ღენინის სახელობის მაღაროში ცვლის უფროსად. ხან ექსპლუატაციის ცვლას უღდა სათავეში და მადანს ანგრევდა, ხან მოშადების ცვლას ხელმძღვანელობდა და მადნის მოსანგრევად ლაგებს აშადებდა, კომუნისტური პარტიის რიგებშიც მამონ მიიღეს, როგორც მოწინავე ცვლის უფროსი. მისი უშუალო მონაწილეობით ინტრებოლა მაღაროში ლავის მოშადების, გამაგრების, მადნის მოგრავების კომპლექსური მეთოდი, იცვლებოდა ძველი სახურული მანქანები ახალი, უფრო მძლავრი მანქანებით, სანგრეებზე მუშაობას იწყებდა დიდი მწარმოებლობის მექანიკური კომპლექსი. მერე კიდევ უფრო პასუხსაგები საქმე ჩააბარეს, ხარისხის ინიჩრად გადაიყვანეს. ახლა ღენა ზაქარაიძე ტექნიკური კონტროლის განყოფილების უფროსია ღენინის სახელობის მაღაროსთანმმართველობაში, და მისი უშუალო მოვალეობაა მადნის პირველადი გამდიდრების პროცესისადმი კონტროლი. პირველადი გამდიდრება კი სასაქონლო პროდუქციის მაღალი ხარისხის გარანტიაა.

თუ დღეს ქიათურის მანჯანუმის სამომადლო კომინატი ორი სახეობის პროდუქტთან, პირველი ხარისხის სეროქსის და პირველი ხარისხის ვანგულის კონცენტრატს ხარისხის ნიშნით უშვებს და მისი ხვედრითი წილი ქალაქის საერთო პროდუქციამში მშ პროდუქტია, ამაში გარკვეული წვლილი ღენასაც მიუძღვის, როგორც ერთერთი მაღაროს ტექნიკური კონტროლის განყოფილების უფროსის.

იგი მაღაროს უკვედლდური ცხოვრების აქტიური მონაწილეა. წლების განმავლობაში ქალთა საბჭოს ხელმძღვანელობდა და მაღაროელი ქალების შრომისა და საყოფაცხოვრებო პირობების გასაუმჯობესებლად თავს არ ზოგავდა. მისი უშუალო ინიციატივით მოიწყო ღენინის სახელობის მაღაროსთანმმართველოს გამამდიდრებელ ფაბრიკაში სასხაე და ქალთა ოთახები.

ეხმარებოდა კომუნისტებს, როგორც მაღაროს პარტიუროს მდივნის მოადგილე და პარტიული კომიტეტის წევრი.

თამაშობდა ქაღარაკს და ყოველთვის პირველ ადგილს იკავებდა საქალაქო შეჯიბრებებში.

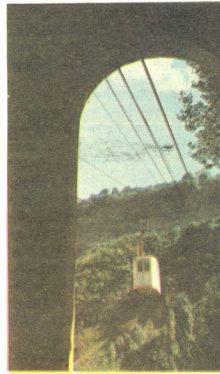
და ამავე დროს მწარუნელობას არ აკლბდა ოჯახს, როგორც დედა და მეუღლე.

გამართლა ბავშვობაში, პიონერთა რიგებში შესვლისას თავისი ქალაქის რევოლუციური წარსულის ამსახველ ობელისკთან დადებულ დიდი ფიცი, ღენა ზაქარაიძე მაღაროელთა ქალაქის ღირსეული მოქალაქეა.

სოფლისთვის თავდადება

მაშინ შეჩაიბობაზე არ უფიქრია, როცა მის მომლოდური სოფელში ჩაის თვლილ შემოიტანეს და პირველი საცდელი ნაკვეთი შემოლობეს. მაშინ ახალგაზრდა იყო და სხვა ოცნება მქონდა: უხადლეს სასწავლებელს დავამთარებ და ჩვენი სოფლის ახალგაზრდების მასწავლებელი ვიქნები. მერე გულისწყრარს შეხვდა, შედეგები გაუჩნდა და ოჯახს იმდენი საფიქრალი და საზრუნავი შეემატა, სწავლის გასაგრძობლად აღარ იცვლა. ამასობაში გერსულის ღამაში ფტრელობით ჩაის ხავერდოვანმა ბურქემმა დაფარეს და როცა მათი ეთერი კანანამდე თვალი გადაავლო, სხვა პროფესიამდე აღარ უფიქრია.

შრომა ბავშვობიდანვე უყვარდა. შრომისათან ერთად ჩაის ბურქიკე შეუყვარდა და შედეგაც არ დაუოვნა. ორდენებით და მედლებიც აკიფდა მის მეტრდზე. თანასოფელელებმა ჭერ სასოფლო საბჭოს. მერე საქალაქო საბჭოს დებუტატად აირჩიეს და საზრუნავი მოემტა. სოფელს გზა არა აქვს, მოქველებულ სკოლაში ბავშვები ევლარ ტეტეიან, მაღაზიის შენობა ღამის წაოცტეს, და დებუტატმა ქალმა ჭერ საქალაქო საბჭოს სხისაზე, მერე კიდევ უფრო მაღალი ტრიბუნინად, საქალაქო პარტიული ორგანიზაციის კომუნერენციავზე განაცხადა:

— მივხედით მთის სოფელს, ჩაი საუკეთესო ხარისხის გვაქვს, თავს არ ვზოგავთ, ამა ნახეთ, როგორი მოვლილია ჩვენი მონდაცთიბი, საყოფაცხოვრებო პირობები კი არ გვიყარაგა.

ურად იღეს მაშინ ეთერი კანანის სახარტოლიანს მოთხოვნა და ოთხ წელიწადში სოფელ გერსულში კეთილმოწყობილი სამანქანო გზაც გაიყვანეს, რაწალიანი სკოლის ახალი, ორსართულიანი შენობაც ააგეს და მაღაზიაც რეკონსტრუირებულა.

ეთერი კი ისევ ჩაის პლანტაციამაია, ისევ მწარუნელობით დასტრიალებს თავს ყოველ ბურქს. შარშან ქიათურამ ჩაის სატეორადო მოსავალს მიაღწია, მოიკრიფა და სახელმწიფოს ჩაბარა 1054 ტონა ხარისხოვანი ჩაის ფოთოლი. ამ წარმატებამი უველზე დიდი წვლილი სოფელ გერსულის კომმუნერნობას მიუძღვის. ეთერ კანანე კი ამ კომმუნერნობის ერთერთი საუკეთესო მენჩაია.

წელს ჩაის კრეფის წლეობი გეგმა 12 ავარსტოსათვის შესარულა ქალქმა, სექტემბრის ბოლოსათვის მისი მონაწილე მინანს მოუხალვდა. ეს კი ეთერ კანანისა და მისი მხვალები მონწილე მენჩაი ქალების დიდი დამსახურებაა.

ლილია ბიწაძე
ქ. ქიათურა

ეთერ ჯიზაბარინი

ლაქილეზი ჩიბურკი

მე სად ვცხოვრობ? — ახლო მხარეს, ვარსკვლავების ქული მზურავს, ქალაქი რომ მთების გულში ხომალდით ჩაძირულა.
 შორს, ზეცაში, არწივები დაცურავენ ნება-ნება,
 სადაც ისევ ახსნის მღვიმეს თამარ მეფის გალიმება.
 კლდემაც, კლდემაც შავი ოქრო გულზე მძვად გადუარა და ქალარა საშვეარდნო მოჩანს როგორც ნარკოვალა; სადაც ლამაზ გედების ტბას ცაც დასცქერის განაზული, ბაღებში თუ ცივ წყაროსთან მღერის მზე და გაზაფხული. სად ახდენილ ღამაზე ზღაპარს თვალი ცხადად არ იჭერებს, ვედარ ვითვლი ქარხნებს, ხიდებს, სახლებსა თუ ცთამბეჭენებს.
 სადაც დროშა, დიდი დროშა ჩახჩახებს და წითლად ელავს, ცად აზიდულ მთაზე დამდგარს — ესალმება ხალხი ბეღდას, ქედებს ამკობთ ლალ-გეორგი, ტაყებს შვენით შვანე ფარია, შვევარდენი აფრინდა და საშვეარდნო ჩვენთან დარჩა, ტანლერწამა ქალები გუყავს, ვაყვაცები თვალბრიალა, მათმა შრომამ და გმირობამ მსოფლიო შემოიარა.
 აქ ხუთწლედის შესრულება, დღეს არავის არ აკვირებს, ვედარ ვითვლით მაღაროელ სახელოვან შრომის გმირებს. სამთამანლო კომბინატზე დროშა მარად იფრიალებს, გვშვენის ლენინის ორდენი, როგორც ზეცას ბადრი მთვარე, როცა ლხენით ზეცას წვდებთ სვეში თოვლი ცრემლად ღნება, რაც სამშობლოს გაამდიდრებს, მთებსაც შესქენს უკვადებებს.
 აქ უვარლას ჩქერა მთევარს, დიდ ცხოვრების ძარვს რომ ერთვის, დამილიცთი ჭიათურა, ჩემი კობტა იმერეთი!...

ივო იღუარი — ნიშნავს მიზანდასრულებს უნდის შრომად დიდი საბრძოლველი — კომუნარების მუშაობის ნაწილად, უმცნავი გმირებს და პრინციპულად, „როგორც ერთობის უნდის შრომად რასაზაღვრის შრომას“.

ლ. ი. ბრამეჩვი

უნდა იქნას სულელები

მეშვიდე წელია, რაც მერი მდივანი ნორიოს მეფრინველეობის ფაბრიკას ხელმძღვანელობს. წინათ საწარმო ჩამორჩენილთა რიგებში ითვლებოდა, ახლა კი ერთ-ერთი მოწინავე ფაბრიკაა და მეცხრე ხუთწლედის მთავარი მდივანი მალაი საწარმოში შედეგებისათვის უკვე ზედღებულ მებრუნად დაჯილდოვდა სკაქ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის მინისტრთა საბჭოს, საკავშირო პაროფსაბუხოსა და საკავშირო ალკ ცენტრალური კომიტეტის გარდაამავალი წითელი დროშით.

ფაბრიკის კოლექტივმა დიდი გადაჭარბებით შეასრულა მიმდინარე წლის 8 თვის გეგმა-ვალდებულებანი, ხლო მეათე ხუთწლედის ოთხი

წლის დავალება 12 ივლისისათვის გაანაღდა.

წლეულს ფაბრიკამ უნდა აწარმოოს 25 მილიონი ცალი კვერცხი, აქედან 24 მილიონი ცალი კვერცხი და 730 ტონა ხორცი სახელმწიფოს მიეცემა. ფაბრიკის კოლექტივმა გადაწყვიტა გააიღოს მაჩვენებელი და სახელმწიფოს მიჰყიდოს 3 მილიონით მეტი კვერცხი და 100 ტონით მეტი ხორცი.

პირველი ხუთწლედის 50-ე წლისათვის შესახვედრად ნორიოლებმა მეათე ხუთწლედის მეოთხე წლის ბოლომდე დარჩენილი შვიდი თვე დამკვეთურად გამოაცხადეს და ვალდებულება იქისთვის ამ პერიოდში 16 მილიონი ცალი კვერცხი აწარმოონ.

ტესობა მთებიდან ჩამოსული მთიელები იყვნენ და ისინი თავისებურ მიდგომას ითხოვდნენ;

აქაურ მუშა-მოსამსახურეებს ალბათ არასოდეს დაავიწყდებათ ის პირველი კრება, ახალმა ღირექტორმა, მერი მდივანმა რომ მოაწყო. მან ხალხს მოუწოდა: თავს ნუ დაზოგავთ, მომეყოთ, ფაბრიკა ფეხზე დავაყენო, მოწინავენი გავხდეთ და თქვენს სურვილებსაც შევასრულებთო.

გასკრებიელი კი ძალზე ბევრი იყო. პირველი რიგში — მწარმოებლობა რომ გავზარდათ, ფაბრიკის თანამედროვე ტექნიკით აღჭურვა, ბუნებრივი გაზისა და წყლის გაუყვანა, გათბობა, ბინათმშენებლობა, მუშათა საყოფაცხოვრებო პირობების მოწესრიგება სჭირდებოდათ.

მერი მდივინსათვის ფაბრიკა მეორე ოჯახად იქცა. მან კოლექტივის მხარდაჭერით საწარმოში ბევრი რამ მოაწესრიგა. თითქმის თავიდან აშენდა დანგრევის პირამდე მისული შენობები, გაიყვანეს გაზი, გათბობა, ახლებურად აღჭურვის დანადგარები.

ამჟამად ფაბრიკაში ყველაფერი უმაღლეს დონეზეა, აქ 90 პროცენტი სამუშაოები მექანიზებულია, მხოლოდ 10 პროცენტიდა დარჩა ხელის შრომა.

ფაბრიკაში მუშა-მოსამსახურეთა 70 პროცენტი ქალია. მათი შრომის პირობების გაუმჯობესებაზე აღარ ვილაპარაკებთ და მოვიყვანო პატარა მაგალითს: დილაკს ხელს დააქვრთ და კვერცხი მაგიდასთან მო-

დის, მხოლოდ ფირფიტებში აწყობს შეფრინველ.

მუშების სიხარულს სახლდარი არ ჰქონდა, როცა შრომის პირობების გაუმჯობესებას მათი საყოფაცხოვრებო პირობების სასიკეთოდ შეცვლაც მოჰყვა...

ფაბრიკის ტერიტორიაზე აშენდა 8-წლიანი სკოლის შენობა დღის სკოლები დარბაზით, სკოლასთან გაიხსნა მუსიკალური სასწავლებელი, 1979-1980 სასწავლო წლისათვის რვაწლიანი სკოლა ათწილედ გადამკეთდა და 1981 წლიდან ფაბრიკის კოლექტივი სამუშაოდ მიიღებს თავისსავე ახალგაზრდობას, რომლებიც ფაბრიკაში მუშაობის შემდეგ სწავლას უმაღლეს სასწავლებლებშიც განაგრძობენ.

ფაბრიკის ტერიტორიაზე აშენდა ახალი საბავშვო ბაგა-ბაღი, 16-ბინიანი საცხოვრებელი სახლი (პირველი საწარმოა, სადაც ბინის პრობლემა ძირითადად გადაჭრილია), კინოდარბაზი, აბანო, ორი სასადილო, გაიხსნა სამრეწველო და სასურსათო მაღაზიები, მედლუნქტი, ფოსტა.

ამჟამად ნორიოს მეფრინველეობის ფაბრიკა ერთ-ერთი მოწინავე და საჩვენებელი საწარმოა რესპუბლიკაში.

მერი მდივინს ადამიანებთან დამოკიდებულების თავისებურმა ტაქტიკა შრომის ნაყოფიერების გაზრდაზეც იმოქმედა. ფაბრიკაში მისვლის დღიდან მან ყველას ერთნაირად შეხედა, არავინ გამოარჩია, ამით მუ-

რით მიადგინა ფაბრიკამ ასეთ ნაღალ შედეგებს?

ფაბრიკის კოლექტივმა სიძნელებს შემართება, შრომის სწორი ორგანიზაცია, სოციალისტური შეკიბრება და წარმოების ყველა უბანზე მტკიცე დისციპლინა დაუპირისპირა.

მაგრამ თავიდათავი ამ ფაბრიკის წინსვლისა ადამიანებზე ზრუნვანაა. აი, რით დაიწყო თავისი მოღვაწეობა ნიჭიერმა ორგანიზატორმა და ხელმძღვანელმა მერი მდივანმა.

რა დასამალია და, ფაბრიკაში ქალისი დახვდა. ცოტა უფიქრით მუშის შრომის პირობების გაუმჯობესებაზე, მათი საყოფაცხოვრებო საკითხების მოწესრიგებაზე. არავის გახსენებია, რომ ფაბრიკაში დასაქმებულთა უმე-

უკილოგილი

მ (ო) ბ რ (ო) ბ ა

შატავარი ნანა შალიკაშვილი

გოგო დამბის თავზე ასკინელით მიჭროდა. ქარი შავ თმას ფაფარივით უფრიალებდა და მერე მათრახებად უტლაშუნებდა სახეზე. ქვევით მდინარე მოიქორწრობდა, უმცირეს ნაწილაკებად დამსხვრეული წყალი ჩანდვით წაფარებანა ზედაპირს. ჩანდა შრის სხივებს ეურჩებოდა, ქვევით არ უშვებდა, გზიდანვე იჭერდა და ნაირფერებად შლიდა.

გოგო დინების საწინააღმდეგოდ მიჭროდა. ხელებს ისე შლიდა, თითქოს წყალს რიკადი ანაშუსებდა ან საითაც მიუწოდებდა. შორიდან ორიადნი, გოგოცა და მდინარეც გაწაფხვლის მოიქეულებს მგავდნენ, ვიდაცის წინააღმდეგ ამხედრებულებს, რიდაცით აღტაცებულებს.

— უმ, მიხედო იმ ალქაქს — შეტყვირა მშენებლობის უფროსმა. — ბეტონზე ფეხი რო დაუდევს, წყალში გაადენს ტუპანს! თარხუჩა წყალმომღების ჭებირს გადავლო, აწულო ფარზე გაცოცდა და დამბის ძირს დაუვა.

— ჩამოდი წერილები ჩამომიტანე. ეგ შავი ხეები და გასხებილი ბუჩქები ჩემი მოკითხვის ბარათებია.. ჩამოდი... — ხატზე გადაცემულივით უყვირდა გოგო, ხოლო მდინარე ზაოქში და გრიოალი ნიჭივდა სიტყვებს.

„თუ მიხვდა, რომ მივდე, შეეწინებდა, და მართლა თავით გადაეხებდა...“ შემოფოთდა ვაჟი და სირბილს მოუმატა.

როცა გოგოს ორასიოდ მეტრით გასცილდა, თვითონაც დამბის თავზე აცოცდა. წელში გამოართა, ცალ ფეხზე შედგა, ზუსტად იმ გოგოსავით გაშალა ხელები და მის შესახვედრად ასკინელითი გამოეშურა.

გოგო გაოცებული შედგა. ბიჭმაც შეანელა ნაბიჯი. როცა მიუახლოვდა, ორივე ხელი დაუჭირა და გადიხარხარა. გოგოსაც გაცინდა.

— რა გქვია?
ვაშა ძებირის ეანვით დახვრილი ხელი შეაწმინდა და მერე გაუწოდა ჩამოსართმევად.

— ქეთეთო.
— მე თარხუჩი.
გაცნობა ყველა წესის დაცვით მოხდა. მერე ბიჭი დამბაზე ჩამოწა, ფეხები წელისკენ გადმოიკიდა, გვერდით ადგოლი მოსაფუთავა და გოგოს უთხრა, დაქეიო.

გოგო ჩამოწა.
— ვისი ხარ?
— ბიძინასი.
— შენებლობის უფროსი შენი მამაა? — გაოცდა ვაჟი. გოგომ წარბები შეუარა.

— არა, მამა არ არის... მამ არის, არის... — არისა გოგო და სახეზე გამოხატულმა მოულოდნელმა მწუნარებამ თუ კოჭმანმა ბიჭიც გაოცა.

— კარგი, მაგას მოვეშვით, რამდენი წლისა ხარ?
— თორმეტი.
— მე შენზე თითქმის ორჯერ მეტის, — ბიჭმა მშაკაცურად დაძკრა ხელი მხარზე.

— ე, ე, ნელა, თორემ წყალში გაამდინებენ ზღართანს.
— სულ ევა ხარ? მე მართლა ალქაქი მეგონე, ისე უყვიროდი

წყალს, ჩამოდი, ჩამოცალეო, ვინდა, რომ უფრო ადიდდეს მდინარე?

— მინდა.
— მერე, იცა რა მოხდება?
— რა მოხდება?
— ავირ ის ცაშალია აურიავდება.
— ი? — არა გჯერა? მაგ შენმა წყალმა, აი ასე გამოუტამა ძირი, — ბიჭმა დამბაზე ქვით დახაზა კაშხლის კრილი. — ბურჭები ერთი მესამედიდა დგას მიწაზე დანარჩენი ყალბე შენდგარა ცხენივით პაერშია გამოიდებული, წინა მხარეს დამბის ათ მეტრ სიღრმეზე აქვს საურდენი გამოცლილი. სასწაულითაა გაწერებული, საცაა ავირავდება. აბა, როდემდე გაძლებს ცხენი უკანა ფეხებზე. — ვაჟმა იხე გაუჩაჩარა სადარდებელი, საქმეში ჩახედულ ადამიანს ენახებოდა თითქოს.

— მერე, რო დანიგრება?
— უკვილი დაგვეტერენ.
— ბიძინასე?
— იმასად.

გოგოს ნაველით ჩაუდგა თვალბუზი და ბიჭს მოეჩვენა, რომ ეს არაბავშვურად დამწუნებელი თვლები და დაქორფილი ცხვირი უკვე ენახა სადაც.

— შენმა მდინარემ ვინ უნდა გაათავისუფლოს ტუქვიბიდან?
— ვინ და ჩვენები?
— ვინ თქვენები?

გოგო თითქოს გამოფხმლდაო, ისე ენერგიულად გაქანია თავი, აფრთხილებულმა იმის ბუჭვად ვაჟს თვალთ გამოისხარა დამბის.

— ვინ ჩვენები? როდის ვთქვი ჩვენებო? — ურცხვად გაათოქვა გოგომ.

— ჩვენები კი არა, ყველა მთელიო, ვინც თოვლსა მყავს გამომწყვდეულიო.
— ვინც თოვლსა მყავს გამომწყვდეულიო...“ და ბიჭს ცხადად გაახსენდა ის დღე და ის ადგილი, სადაც ის დიდურად თვალბუნდა-მებულო ბავშვი ნახა.

— მოიცა, შენ ის...
გოგომ ხელები გაახსენდა.
— არა, არა თქვა მე ხომ არა, მე ხომ არა-ფერი მიო-თქვანს?... — გოგოს ენა დაება.

ბიჭი ახლოს მიუჭდა და ცალი ხელი მხრებზე შემოხვია თავისზე ორჯერ პატარა გოგოს, ფროხილად შემოხვია, სათუთად. მერე კი ისე ნახად გადარსდა თავზე, ურჩა ომას რიგინად არ შეხებია. უხმოდ დაუყვავა, უსიტყვოდ. მხოლოდ ტუჩებს ამოძრავებდა და ჩადოქარივით წუსხავდა, ამწვიდებდა პატარას. მერე ნელ-ნელა ამოადგმევინა ენა და ორივემ ერთად აღდგინეს ის სახედისწერო დღე და სურათი.

ისეთ ზამთარს მთაში არათუ დროულები, დამბის ისტორია ვერ იხსენებს. ბარდნიდა და ხარდნიდა — შეუჩერებლად, ხვარდნილად, უმსხვილესი ფანტელისით. სახლებიდან გვეჯდულმა ბოლოცის ეკლდებმა დამბის სახლებს გადააქარბა სიმძლავრო და მაინც არა წყდებოდა ოვცა.

მამა-შვილი გათენისა გამოვიდნენ სახურავის ჩამოსახტვად-
ნიკი მიიღოდა თოვლი დაღმა ყრიდა, მამა სახლის ამორბედა, ღო-
ნირად იქნებდა ნიჩბს. თოვლი მირადა ვარსკვლავს აბრჭყვია-
ლებდა, თვალსა სჭრიდა და საცქივარს უჩრქვდა. პაერი ისეთი გამ-
კვირვალ იყო, თუ მიადრევდა, ახლა მიადრევდა ხმა ცის
თაღს.

ბიჭმა მძიმე ხოფი ერთგულად ასწია, წელში გაიშალა და სანამ
ჩაყლიდა, მამას ვადავებდა. ვადავებდა და გახებუდა ერთი იყო.
შიშობასან თუ სასწორწყეთისაგან ეხამოქცეულა და იერდავარგუ-
ლი მამის სახე შვლამა ვეღარ იცნო. იქით გაიხედა, სხაივად სახე-
დარტყლილი მამა აწიშებდა და თავიარა ადუკა. თავზე მოქვეყტი-
ლი შიშ ენობობადო, ყვება შიშ. იმ წრადლა პაერმა ისე მოულოდ-
ნელად დაიკოვებდა. დაიკოვებდა შეიძლებოდა. თოვლის შიშა ისეთი
სისწრაფით გადმოეჭო, თვალმა აღქმა ვერ მოასწარა და მაინც და-
სწავლილი მამის მოხდა, როცა ავორებულმა ზეგვამა მამა ვადავებდა
და სახლის კედელს დაიტყვა. კედელსო, იმითრო, რომ სახურავსა
ქვეშ შეუძრავა. ძლიან-ძარიანა ველოდებო მიღეწ-მოღეწვა, თე-
თარად დასარბნილი თუნუქის სახურავი ქუდივით ჩამორქვა და
ქვეით ჩაბარდნადა. აღარ ჩაჯირდა, თითქოს შეეწინადა ქუდი არ გა-
დისქრომიდა თავიდან და არ დაჰკარგოდა.

თოვლი თავისით იბრტყებოდა და თუნუქს სისხლისფრად აწი-
შვლავდა. უფლისადაწინაგვი ბიჭი ისევ ნიჩბიანად იდგა სახურავზე
ვუბნებავდილო, კინდარბაზივით მანამდე ინარტუნებდა წინასწო-
რებსა, სანამ ზეგვამ ლალბით გული არ იჭერა და წითელი სახუ-
რავი მოებრტყნებულ სანამაზოსავით შორს არ მოისროლა. ბიჭს სო-
დუგვამა თოვლმა ლამის შიშ სიმაღლე ორმო გაუნახა, ხოლო ნიჩბი
მოუხალალოში დაუკარგა. და მაინც ისე წამოხტა, თითქოს სასტრბე-
ში ზამბარბე ედგა. თამბოუნულ თოვლის ზედაპირზე შვერავავით
თუ უხუნებელივით გასრიალდა და დავიწლილი ძალივით სწორედ
იმ ადგილს მიადგა, სადა მამა ვადავებულა ზეგვამ. მიივდა და ვა-
დავებულმა ხელებით დაიწყო თოვლის თბრა. არცვლედ ყველაფერს
სთვარი ზეწარა ევარა, ხის ეჭურწერო კი არასდ დაღლანდებოდა
შეად. და ამ თოვლის უშვედებულ საშუალებოლოში, მეთხუთმეტე
წელი ვადავებარა ბიჭი, მობრავი წერტილივით უწინაშეწილი
წიშინდა.

გამორტყბული წერტილი საოცარი სისწრაფით იქნებდა ხელ-
ებს. თბრად, ჩიჩქინდა, აღრბნიდა, ლამის თვითონაც შიშ იმარ-
ხებოდა და მაინც ვულდავულ მიწოვდა ქვევით. ეს იპაბლონი ნელ-
ნელა ვარწმუნებოდა. ხელებს რო ვეღარ აწვდნადა, გუნდებდა შე-
რკულს ისროდა ზეგვით. ოფლი წერტილი ჩამოსდიოდა. ყელში
განხრბილი ბოღმის ბურთი კი არა და არა დნებოდა. და როცა მა-
შის ფეხსაცმლის წვერს წამოსლი თითი, ახე ეცონა, შუმე ორჯერ
მაინც მოასწროო ჩასვლა-ამოსვლა...

შეე კი ვადავბასაც არ აპირებდა ჭერ. იმის ჩასვლამდე კიდევ
ბევრი თოვლი მობარბ-მობარბა მამა-შვილმა, მამის ნიჩბი დაიხმა-
რის და ოჯახის დედა თავის ბუთი შვევით თეთრი სამარინან
ამოკვეცნის.

იმ ბუთიდან ერთი, ქეთოსის ტუპისცალი, დანარჩენბივით
თოვლითა ზიღებს. ზედ საკუთარი ოფლი აწერებს, შავრამ სამქვე-
წინო ვერ დაიჭურწენს, რადგან სახლის დაქვევებისა ჭერადან ჩამო-
ვარდნილ ბოძს ხერხებლილ ვადავებტება და მანუდე ამოცალა სული
პავშვისბოვის.

— რატო მე არა, ან რატო მეც არა, მეც ხო მაგის გვერდით
მეინა, რათ ამომხარბო, რატო თოვლით არ ჩამტოვებ და არ გამ-
ყინებ? — მუტბებს მკერდში იბრავუნებდა, გულისსმოქცეულიად
სლოინებდა და ვადასჩებად ზრამისებდა ვარბოდა ქეთოთა.

სურსა-სანავითი დავითარბო მტარკატორბმა და მანკანებმა
ბარინად საშველად მამინ ამოაღწიეს, თმაგაწეწილი დედა ქეთოსის
არ ხებეწებოდა: დამაცადეო, მელილო, მეც მატირე ჩემი დღემოკლ
გოგოო...

იმ დღემოკლ გოგოს დასახევენებლად ადგოლს ხალხი თვალებით
ცნებდა და ვერბად პოულობდა, რადგან ზეგვს ისე გაეუერბინებინა
ველოდებო, გომორცი არსად დაეტკვებინა თავშესაფარად.
მაშველ რაზმს თარბუჯი ჩამდნიმე მძეაკუთან ერთად ვაჟუკა, ბი-

ჭებს მკერდს აღბინისტიკის ნიშანი უშვეწებდაო და სხეპზე უწინაშეწილი
გამოვადგებოთო თოვლის ტკუევებს.

თარბუჯმა და ბიჭებმა ჯავრით დატკენილი თეთრ მოედანზე
უფიანადღე დასვენეს ქეთოსის თეთრბერბანაგანი ტუპისცალი.
ვლაცამ სულადარდ თეთრი ზეწარი მობარბინა: თოვლის დასტუმა
არ დასტვირბა. სიცვლდის ძილშეუ ამბორბინა სული. სახეც თოვ-
ლივით თეთრი ჰქონდა, ლამის ნეტარბადადწილი. მხოლოდ ცხვი-
რის მიმობნებული კარბოვლის წერტილებით იქტებებინდნენ ცოცხლად
თუ უკვირებდა.

მერე ის იყო, იმ მაშველ რაზმს დედად შვილი მუწენებლობაზე ნა-
თვლებთან გამობრბა, აქ ან ზეავი მომიკლავს, ან დარდი და ცო-
ტა ხანს გამარბდეოთა.

აქ გამკვანბინბოვის უფროსის ცოლს დაევა თვადი და, ამა,
რალა ქალი იქნებოდა, საწადელი ვერ შეტერბოლებდა.
იმ ნათესავს შეუწინადა თურმე, თვითონვე აშუამავლებინა და თან-
დურბებით გათარბუნელი მოხლებინბოვის გამწრბინელი გულზე უხე-
ზბობაც გამოიტყვენათა და ხელწერლოთა, უკან არაბარბის მოკლდა-
ვებითო ჰყენს შთოს.

ვათე კარბოვლიან ცხვირის უფერებდა.

— ქეთოთო, სახლში ძალიანა ვინა?

— სახლში სირველად თვალბებში იფეთქა: „მო, ძალიან“.

— არც ისე, — მორბოხლად თქვა ენამ.

— სახლი რო აღარა ვაქვთ?

„მერე რა, იქ ყველგან სახლია“ — ფიქრი თვადებმა გასცა ისევ.

— მო, სახლი აღარა დგას, — დაიწურბულა ბაგემ.

თარბუჯმა თუ არაბავშურბმა გარბებამ გული შეუტეწა.

— წუ, ქეთოთო, ჩვენ ხომ ძველ მძეაკებში ვართ?..

და ორბედა თეთარი თოვლი და ზედ დასვენებულა თეთრი გოგო-
ნი წარბოვდა თვალწინ. გოგოს ყელსმობტენილი ბურთობა სთუ-
ქვა გაუწუნდა და თავი დაუქნია ვაჟს.

— ბიძინა არ გვეფერბა?

გოგოს ოღანვ გაეღმა, თითქოს ნაწვიმარზე შიშის შუქი ჩამოღ-
და.

— ცილოლას, შავრამ არ იცის, როგორ უნდა მოეფერბა. ცოლის
ნარბუბიკეად მერბორბილება, აღქეკო, აღქეკოო.

— რათა ცოლის ნარბუბიკეად?

გოგოს ხელებს ახლა უკვე ნამდვილი ბავშურბი უშუალობით აი-
სახს ნიღბა, გულხალბელობა და სიძუდილი.

— იპაბლო, რომ შიშს ცილი ბერწია?

— რა არის?

— ბერწია.

— ბერწი შე ძროხა ვიცო, ქალი ბერწი როგორ არის, რადგან
შვილი არა ჰავს? — ვერა ზებელოდა ბიჭი.

— არა სპობიქო. შვილი სწორედ იპაბლო არა ჰავს, რომ ბერ-
წია — ნერვიულობდა გოგო.

ბიჭმა ბეგებს იჩივებდა.

— ხელში ყველაფერი უბერწებდა, უქრებდა, გესმის? — გოგო
სიბერწის ბარის ახსნას დაბეჭებოვით ცილოდებდა. — ბოხბას რო
თესვას, არცვლედ ამოღებს. ან მახრა უფუტებებს, ან თავი. ხეებს რო
რგავს, უნაყოფო იზრდებდა, არც თავისი საქმე უყვარს, იმითრო რომ
რასაც აკუბებს, რიგინანდ არ იცის. ქმარი მუხვს და არცა ჰუკავს,
სანამერბოდ სესხისა. თანაც დღელამებს მამუშოზე ათენ-ალამებს.
სიარული ქვევანს უტრეწინა. მეგობარბო... მეგობარბო... ზულ დიდი
თავისბანებში ჰუკავს, შავრამ მარტო თვითონ ემეგობრებდა. რამე
რომ გაუჭირბებს, არც ერთი არ წამოუწებს თავს, არც შვილად ვა-
რცა, მამის სიკდილიც ვერ ვაგო, იქინა მამინ...

თარბუჯი გაოცებული უხსენდა.

— ქეთოთო, შენ მაგალითი სიღან იცი?

— ბერწი ქალბუზე ბებია მყვებოდა მთაში... ეს კი თვითონაც არ
მიმაღლავს. რაუ ჩუხადა ვარ, შტირი ვგონობარა და არ მერბებდა.

— თვითონ იცის რო ბერწია?

— არა, ყველაფერს შემთხვევებს და ბედს აბრბლებს.

— შენ რა გგონია, რად არის ბერწი?

— ბებია ამბობდა, მაგისბანებს თავის გარდა სხვა არავისი სიუ-
ვარული არ შეულოთა, იმბობაც უბერწებობა დმბობი სიცოცხ-
ლებს.

- არც შენ უყვარხარ?
- ვუყვარა? — გოგოს სახე დედერჩა. — ვძულვარ!
- მაშ რაი გიწვლია, გოგო?

გოგო ჩაფიქრდა, მერე ბიჭს სახელი დაკვირვებით შეხვდა, ამდენის ნდობა თუ შეძლებოდა ისე სერიოზულად თქვა, როგორც მხოლოდ უნებდრებავად აღანილი და აღრემომწილებული ბავშვები დაპარაკობენ:

— იმტომ, რომ ქალკმა ბინის მიღება უნდოდა და დიდ ბინას არ აძლევდნენ. ორნი ბართი. იმიტომ, რომ სიბერესე მომავლი დასკინდებოდა. იმტომ, რომ ვეღარავინ ეტყოდა, უშვილიძრო და იხრიც ხარო.

ბიჭს გაფრთხილა და კატუშა მასლოვა გაახსენდა, რომელიც თავისი გამორღელებისათვის არც შუალი იყო და არც მოსახსარებურად ამით შორას და ამიტომაც ფეხის წაბრძოლებითავე გაავადეს სახლიდან.

— გოგო, შე უსაყველო, გართ მაინც დამიძახე „დედა“, — უკვე საბოლოოდ გავეუღმადა გაჩაფრა გოგომ, — ვითომ ვითორს ხუდი „შეაღოს“ დამიძახე.

— „შეაღოს“ არ გუბუნება? — გაიღიმა ბიჭს.

— ერთხელაც არ წამოსდევინა.

„შენ რას გამოგაპარებდა, ერთხელ დაბებრდა უკვე მოგისვრია“, — გაიფიქრა ბიჭმა. — თუ ის შენი ბიძინა ახე კარგი კაცია, რადო ვერ გაწვრინა ცოლი?

გოგომ მუხლი შეიკუმხა.

— ძალიან ახალგაზრდას შურითავს. ახლა ასე ამბობს, უველა ცოლი მორჩინებული ქირაიკო.

ბიჭმა კიროფთან ცხვირს წიპურტი წაარტია და მოულოდნელად საოცარმა სიბრაღეობა შეუტეუშა გოგო.

— ქეთეთო, წამო, მოაში გაგიბარო.

— აჰ, არა, არა. ეგ არ შეიძლება, — გოგოს შიშმა დაუპარაწკა სახე.

— რაოა, ქეთეთო?

— დედაჩემს და მამაჩემს ხელწერილი აქვთ მიცემული, ორივეს დააპატონებენ. „აი, თურმე რით ამინებს, ის უფულო ქალი“.

— მამაშენი რო ჩამოიღებს?

— არ ჩამოვა! — მტკიცად თქვა გოგომ. — სიტუა აქვს მიცემული. ჩამოვიწი ჩავა და სიტუას არ გატებს. მე რო უპასოვდი, დამიბარა: შენ იცი დეა შენმა ქალიბობა, არ შემარცხვინო. არც ამეგვის უკმა შეიძლება, მაგარა შენა...

და ორივეს ისევ თოვლის სარეცელზე დასვენებული თეთრი ქალწული წარმოადგოთ თვალწინ...

— ქეთეთო, ვინ უფრო გინატრება, დედა თუ მამა? — თარხუჭი ჩუმად შეხედვრის სურათებს ხატავდა ვინებანი.

— დედა და ჩემი...

გოგოს ხმა ჩაუწედა და ბიჭი მიხვდა, რომ დის სიცილილს ჭრაც ვერ შეუთუბოდა და მამაში დაკოვებული ისევ ციციხალი ვადლებოდა ტუპისკობენ. ერთხანს ამბობდნენ, მარცხენა ხელს მალავდა ვერა წყნებს, კვიცის, მტკიცაო. ეტუბომა სხულის მოჭრას უდრიდა იმ სიკვლის ტკივლი.

— დედა უკველ დამე სიზმარაში მოდის... ფეხბერეთით შემოდის ოთახში. ფეხშიშველი და ჩემს ფეხებს გულში იხუტებს... თვითონ სიცივისაგან სულ დაწითლებული და დაღურჩაბული აქვს ტერფები და მაინც ჩემს ფეხებს იხუტებს გულში. ხელებითაც მათბობს, ზავავთ მართკლებს. მერე მიბარებს, უკველ საღამოს წინდების გაორცხვა არ დაგაფიქრდეს და ისევ ფეხბერეთით გადის, ისე ჩუმად, თითქოს დედა კი არა, ჰაერი იყოს...

— ტბუბოა იმ ბერქს უკველზე უფრო შენი ფეხები და წინდები ზარავს, გაიფიქრა თარხუჭმა.

მეტიც მინდარე ღრიალებდა.

იხილ გამობრა და მამაზე ორნი ისხდნენ და უკველზე სანუკვარ საიდუმლოზე დაპარაკობდნენ.

— ქეთეთო! წამოდ, მივდივარ... თარხუჭ, გამოუშვი ეგ აღქაწი, — ძახილმა საკიოს დაპარავს ორივე. როცა მანქანა დაიძარა, მე კიდევ განახავ, ქეთეთოო, ჩასჩურჩულა ვაგმა.

ქარმა ურჩი თმა ფანჩიდან გამოიტაცა და ისე აფრთხილა, თითქოს გამოშვებობება დაეკალებინოს ვინცს.

ბიჭი თხლის მოაჩრდილდა შესტყურდა შავი ფაფარის და შმაგი ქარის თაღის და საყურარ ბავშვობას გუმინდელივით იგონებდა: ოთახში ორნი იჯდნენ.

თავისცოლო ლომუზონთან ჩაყუტულმა ბიჭმა მოულოდნელად თქვა: მამაო.

კაცი შეტრია.

თვითონვე შემწინებულივით გატარუნა ბიჭი.

ის კაცი არ იყო ამ ბავშვის მამა. ის კაცი არავის მამა არ იყო, მაგარამ უველა ბავშვი ენბრალბოდა. ეტუბომა, „უველა უფარდა, სორაგ რად უბრძოლებოდა“.

ამ უშმა ბავშვმა თავისდაუნებურად თქვა, ალბათ წამოსცდა: — მამა.

ალბათ ის წამოსცდა, რაც უველაზე უფრო უნდოდა. რაც უველაზე უფრო აკლდა.

კაცს სირცხვილმა თუ სინანულმა აუწვა სახე. დანახვებზედ შეუფარდა ახალი მეჭოქელი, საოცრად მეკირცლი და ანცი, თანაც არაბავშვურად ვაყუცური და ამაძი, როგორც უნდა გადუფტეფდა მუხლისთავები, როგორც უნდა ჩასჩერქოდა და შუბლი ამ გატუქულიყო სახლში, მოწერულდ თვალბის ცრემლი არ მოსწევდებოდა.

კაცი ბიჭს საათობით ეთამაშებოდა და ანებებებდა, ჩამდენცრამ დედას შენეცდა, აუწი სავარჩიოდ წაიყვანა. კამაშივით დასარბალება ბიჭი. უფრო მოზრდილებს ფეხებზეა უდებებოდა, ხეივანდ უსტლებოდა, ახლებდა. კაცი გულიანად ხარხარებდა. ბიჭი მწერაბილბოვის თქვა, „მამამ მომიყვანაო“.

მამინე უური მოუყურა.

ახლა კი, „მამაო“ თქვა და მოლოდინდ გადიკცა ის ცეროდენა ბიჭი. ზამბარასათი დაიკიმა, გაკავდა. მხოლოდ უურბით დაიკვიტნენ თავისით, ლამის კურდღლის უურბივით დაგრძიდდნენ.

დრომ განწოილება დაკარგა.

კაცი გაგანწელო იქდა, როცა ვინს მოვიდა, ქალღელბში ჩარგო თავი და მამინეც გაიფიქრა, რომ ჭანანივით ემალებოდა ბავშვის თვალბის. თვალბის, რომელიც მას კი არა, თავისფერ ლომუზონს მისჩერებოდა დაუბნებოთ.

შემდებმა უწრა მოულოდნელი განაწინავით გააოცა: თურმე ამქვეყნად უველაზე მეტად, თავის საქმეზე, ქალბზეც, მეგობრბზეც მეტად ბავშვები უყვარებია და ის ორიოდ სიყვარული ქალბისხადმი სწორდ მათი შვილების მიჯნობით და საბაბით განწუცდა.

მატარის მწყრა ისარივით ფხვრეტდა ზურგს. თავი შეაბარუნა და შეტბა.

ბაღლის ფროლოდ გახლებლი თვალბებმა ასაკისთავის შეუფერებელო მორჩილება, კუდებდა და შემოფოტბა ერთად ჩასახლებულიყო. კაცმა თვალბის დაბუკა. მერე წამოდა, ბიჭთან მივიდა და მხრბზე შემოხივა ხელი.

ბიჭს მხრბის დიდებით უორიოდა.

კაცი ბაღიშეშდა დაბურთული თითბის მისწვდა. მატარამ სასწრაფოდ შეაგებო ერთი ციქქნა ხელი და ბატკანივით მინდობლად გაჟუდა იმტომ გაჟუდა, რომ მხოლოდ მატარბისთვის მინიქულები გუნებინა მისებ: მის სიყვარულს, იმტომ, რომ წახასხველდი არხად ჰქონდა, იმტომ რომ, მასაც უველაზე და უველაფერზე მეტად სიყვარული სჭირდებოდა.

კაცს ფეხები უკან რჩებოდა. ის ორმარცვლიანი სიტუა უურბში ზედსწენახლად უწყოდა. თვალწინ ჩეხბის ხვევრბოვანი მინდურები. თითქოს ვერცხლისწაყალი დავლებული ქალარა ნაწებები და საქაწინა წყარბებზე გადებელი თეთრი ხილები იქნა. ამ ქალკმა საქურბალოდ ვინ იცის რომელი ქვეყნდან არ ჩამოლოდნენ. მაგარამ მითის კალბებზე გუბნუხული ნიარ-ნარია ვილებინდა უველაზე უტეხობის ბავშვებს ეტუფრნა, ხოლო ბავშვებს, თეთრგვრმან და შავგვრმან გოგო-ბიჭებს, ხელბიხლჩაიკებულბები რომ დასყავდაი სასიერწოდ ტუქეო.

მაგვრებანბი მეჯობელი ქვეყნინან ჩამოყვანათ თურმე საოცარზე წამოსულ დედებს ვხად კარლოვი ვარაში გამოველოო, შეიღე

ზი ბავშვთა სახლებში დატოვებინათ და ხელწერილი დაეწერათ ადრასოდეს ჩამოვაკიოხავთ, თქვენი ქვეყნის მოკადაქეებად დაზარდეთო.

კბუბეც ლამაზი ეცვათ იმ ბავშვებს, თმაც საკულდაგულად დავარცხნილი, და მანც სიხარულის მაგიერ სიბრალულს იწვევდნენ ირგვლივ, რადგან სწორედ ის აკლდათ, რაც ეველაზე შეტად სჭირდებოდათ — მშობლის ან მშობელის მამლობის სიუცარული.

და რადგან ოცი ბავშვის ერთი აღმზრდელისაგან ასეთი სიუცარულის მოთხოვნა უსწარმა იყო, ამ ჭუნაწუნა ქვეყანამ მთელი ქალაქი გააშენა. კობეა კოტეჯების და მწვანე ბაღების ქალაქი. უშვილო ცოლ-ქმარი უსასიოდლოდ შესხაპაზა ბინა, სარჩო და საბადებელი და სამაგიეროდ ობოლი ბავშვის მშობლობა დააკისრა. „შენ რაღა ვეშვებო?“ — ფიქრში მიმართა პატარას და ხელი მოუქიპა.

ბიჭის ოთხთან უხეტეოდ დაშორდნენ ერთმანეთს. პატარას ზევიო არ აღუბდავს, თითქოს ეშინოდა მცდარი მიმართობით არ დაეწვეტა ძაფები, ამ კაცთან რომ აკავშირებდა.

შესამე დღეს ფართოდ გახეილი თვალებს მამინ წაწყდა, ბიჭის ოთახს რომ გვერდი აუარა და სხვა ქალთან შევიდა.

იქიდან ძალიან გვიან გამოვიდა და მინც კართან დახვდა ბიჭი. თავისებოლა დიმიწონს უეთილად გალაქულ იატაკზე ავორავებდა. მუხლებიც დასკუთლებოდა, ილაყებოც. ჭკვლივ ზამბარით დამგარებულვით მიმართობდა — წინ და უკან, წინ და უკან. უმიზნოდ, უანგაროვოდ.

შერე ვილაკამ ბიჭის დედაზე თქვა. სამსახურში ვეღარ დადიხ, ბავშვი გაუხდაო ავად.

იმვე საღამოს მიაციოხა კაცმა. კარი რიგინად არ შეეღო, პირი იბრუნა ბიჭმა.

— თარბუჭ, შეხედე ვინ მოვიდა, გამოიხედე, რად ებუტები, შვილო.

არაფერმა გაქრა.

როცა კაცმა ძალით გაღმობრუნა, ვეება ცრემლი აბრწყინდა დაწვეხ და დედაც აატირა.

კაცმა ქალს შეხედა. მასზე ოთხიოდ წლით უფროსი ქვრივობას სულ გაებედშაყებინა.

მაღალი და ქერა კაცი, ბავშვის ლოგინზე ჩამოქდა, გრძელი თითები გავარვარებულ შუბლზე დაადო და იმ შუბლის გაგრილებამდე აღარ მოშორებოდა.

დედამ ბოლომდე ვერ შეიტყო, იმ დიდხულოვანი კაცის ცოლობა ობობისადმი სიბრალულმა რომ არგუნა ბედად.

მთებში ზვა იტრებოდა.

ნაღმების აფეთქება, ტრაქტორების გუგუნე, მანქანების ქოქოთი. მშენებლების უვირილი უამრავ ეხოდ მეორედობოდა და ბევ-ბუვებში ეკარგებოდა.

ზვა ზეითი, მთების გულისაყენ, ქეთითოს სოფლისაყენ მიიწევა და — ზევითან და თოვლთან, უსინათლობასა და უტელევიტოროზასთან, და კადეე ვინ იცის რამდენ რამესთან საბრძოლველად და საომრად.

ზვას ჭერ ბეტონი არ შემორობოდა; პირველმა მანქანამ რომ გაიქროლა და აალით გიტაცებული გოგო — ალბთ ეველაზე უწლიოვანი — საუთარი სახლის ზღუდეს, უფრო სწორად, ნასახლარს მიუაყენა. გოგოს ხედ-ფები შეკრული ჰქონდა. (ემნად მანქანიდან არ ესუსა).

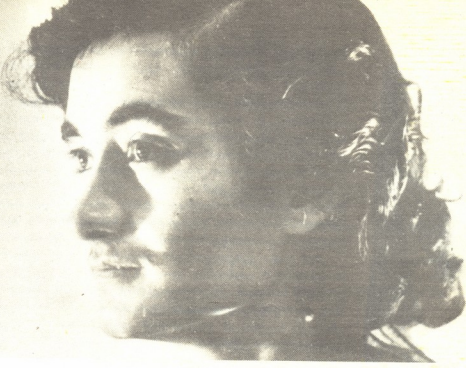
გაკოპილი ტყვე ციმციმ გადმოსვენს. კობეა-კობეით მიავცენ და სხვათა კარზე შეხიზნულ მშობლებს სახეტთან ტყეში ნაწოვნივით დაუსვენს.

— არაფერზე იდარლო. არც მამაშენს გაუტეხავს მიცემული სიტყვა და არც შენ შეგირცხენია მისი ქალარა. ეველაფერი ჩენი ბრალიო, — უთხრეს, მაღალი შუბლი დაუოცნეს და მოვალეობამობილილი რაინდებეით მოქუსლეს.

როცა მთებმა მანქანის ქოქოთი და ბიჭების ეფინა ეკოებდა დაამარავლა, გოგომ კოპები გახსნა, ხევი დაკარგულ თარბუჭის ხმას ტკბილად გაუღიმა და გადარაზულ კარს შესძახა, გამოიხედეთო.

26193

ლიტოქეზი

ბეშქოვანში როდენ დიდი, სასამოეონო კარდა დაკუთვლუბა. როცა შინობობუნებულსათვის, ჩვენთვის დაუხვედრბობა ცინცხალი წიგნები თუ სასექტემბრო ლამაზი ჩანაბა, ფესსაცელი თუ ტანისამოსი, შეეეთებულ-შელამაზებულ ჭერი... მინჯ რა, რა გვიხარება ვულს, მინჯ რა, რა გვიესება სელს? აბათ, უფრო ის დიდი ზრუნვა, რომელსაც ჩვენდამი იჩენდეს, იმის გინობა, რომ ჩვენ აქ არყოფნაში ვახსოვდით და ჩვენზე ზრუნადენ. სასწავლო კორპუსზე მიშენებულ სასართოლან შენობაში ისევ ტრიალებს საღებავების სუნი. ახალი აქ ყველაფერი, ავეჯი, სასწავლო ნივთები ჩვილმეტი ახალი საკლასო თოხი, შვიდი ახალი კანინერი (რუსული ენისა და ლტერატურის, უცხო ენის, ფიზიკის, ქიმიის, მათემატიკის, საშხედრო მომზადების, სპეციალური სანჯის). პირველ სართულზე კი ქსოვის, დართვისა და ტრიკოტაჟის კერვის სახელსიტოები დახვდათ შემომატებული თბილისის 36-ე საშუალო პროფესიულ-ტექნიკური სასწავლებლის მოსწავლეს.

სექტემბრის დილას ჩამოვხსნა თეთრი საბურავი გშირი ქალიშვილის ზოთა რუხაბის ძეგლი, რომლის სახელობისა არის სასწავლებელი. განახლებულია ძველი საკლასო ოთახები, კანინერ-ლაბორატორიები, სასართოლანი საერთო საცხობებუნი ისახლი თავისი საშედილით თუ საშახე ოთახებით, საყოფაცხოვრებო დანიშნულების სათავსოებით. ეკლესა და სპორტულ დარბაზში, სასადლოში ხახსასა ფერი ადებს ყოველიც. მოსაყვადებულა ენობ, მოცელისა ყველაწარი. მარჯვე დგენისა გამოთავსულდებელი სასართოლანი სახელსინის ასაგებად. შესამე სართული თნამედროვე ტიპის დარბაზს დავთმობათ, ვარაუდობენ. სასწავლებლის

ერთ ერთი საბაზო ორგანიზაცია—კამოლური დართვის ფაბრიკა ღია სპორტულ მოედანს აშენებს.

ასი ათას მანეთზე მეტი თანხა ვულთი სასწავლებლის განახლებულდ მსუბუქი მრეწველობის სამინისტრის თბილისის საწარმოო გაერთიანებას.

წულულს მეტხრედ აწერილდა სექტემბრის ზარი სასწავლებლის ახალ შენობაში. მეტხრე წელია. რაც სასწავლებელი ტერიტორიულდ გამოყოფი აბრეშუმის საქსოფ დარბაჯის და ავეჯლის გზატკეცილზე დიდო ბინა — სწავლისა და შრომისათვის აქ უფრო მეტი პირობების შექმნათო შესაძლებელი. ფაბრიკასთან კი სასწავლებლის ფოლიალი დარჩა.

თბილისის აბრეშუმის საწარმოო გაერთიანების ბაზაზე გახსნილი 36-ე საშუალო პროფესიულ-ტექნიკური სასწავლებელი ოთხ წულზე მეტია არსებობს. ათასობით კლიოფიკოური მრთველი, მქსოველი და ტრიკოტაჟის მკერავი მოუშაბა მან ჩვენი რესპუბლიკის საფეიქრო წარმოებას. საწარმოო გაერთიანება სასწავლებლის კურსდამთავრებულთ კომპლექტდება. ვის არ სმენია ამ სასწავლებლის აღზრდილის, ამჟამად კი მისი ხელმძღვანელის, სოკოლისტური შრომის გშირის თერე სოლონიის სახელი. რესპუბლიკა ამჟამად აქ აღზრდილებით. აი ისინი: მრავალჯახბუნენები — საქორეელის სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტეტი ცირა ვაფრინდაშვილი, ლენინის ორდენისნები: მარგალიტა ჰნიადანშვილი, რიტა ნაცელიშვილი, სკკ XXV ყროლობის დელეგატი ცირა კოლასობი, სკკ XXV და საქართველოს კომპარტიის XXV ყროლობების დელეგატი ვენერა წყალური, შრომის წითელი დროშის ორდენისნები მარიად გერიტიშვილი, ლელი ნიდეპოძე და... ვინ მოთელის კიდედ მათ.

სასწავლებლის აღზრდილები ღირსეულად აგრძელებენ ტრადიციებს. მრავალი მათგანი ერთდროულად მუშაობს 20-24 დაზღვათთან. აი, თუნდაც, თბილისის აბრეშუმის საწარმოო გაერთიანების ვაჯარდული აბრეშუმის საქსოფ ფაბრიკაში: დალი კენქულია, თამარ ცალუელაშვილი, ნინო ბოდაველი, ლილი გვლხაური, თამარ და ნინო ავსიაჩიშვილები, მანანა ყველიძე, ელისაბედ ბატაძე... კამოლური დართვის ფაბრიკაში იღწინათ ოთხა ლელეშვილი, ღალი ბურუქური, მარინე ელისაბედაშვილი, თამარ აბრამიშვილი.

საქვეყნოდ გაითქვა სახელი სასწავლებლის კურსდამთავრებულის, ორგზის ლენინის ორდენისნის, კომუნისტური შრომის ბრძოლის ხელმძღვანელის ვასლ გვექშიძის ოთხნობამ — შესვენება უწევებო საშუაო გრაფიკით.

ახლა უკვე თეთონ ზრდიან მომავალ სპეციალისტებს აქ აღზრდილი. საწარმოო სწავლების ოსტატები — ელზა შველიძე, ნინული მამასხლისი, ევა მითიაშვილი, შერი მოსკოველი. მათ მსუბუქი მრეწველობის ტექნიკელები დაამთავრეს, მეტირე კი — თბილისის სუპერმის სახელობის კედაგოგური ინსტიტუტის ზოვად ტექნიკური ფაკულტეტი, და ყველა ისევ მშობლიურ სასწავლებლს დაუბრუნდა. მლობრი იყო ძახლი უსაზღვრო, დიდი იყო ძალა სწავლობების, შესწავლა სიყვარული პრიფესიისა, გრძნობა უდიდესი მოვალეობისა. ამბობენ უხვარი მოსწავლეს — თავიანთი უფროსი ოსტატი თორნიკე გაბუ, სწავლების ოსტატები ნინული ბაღათური, აღწევი მარკოზოვა, ახალგაზრდა ოსტატი ნარჯიზ კიშნულიშვილი.

შრომობრი, მკერავი ტექნიკური ვარკობი სუფვეს ორკვლევ: ვაჯრონები აქ ის გინობენ თაეს, როგორც საკეთარ ოჯახში. თითოეული მოსწავლე დამატებით მეკადინეობს ტექნიკურ წრეებში — სწავლობს ხალხებთან ხელით ქსოვას, თეკის მოთელვას, ტანსაცმლის ქსოვას...

უფორ სოლომონია (36-ე საშუალო პროფესიულ-ტექნიკური სასწავლებლის დირექტორი): ჩვენი, საშუალო განათლებასთან ერთად, მოსწავლეები ფულვობან მრთველის, მქსოველისა და მეკერავის პროფესიებს. სასწავლებლში ვიღებთ როგორც რეალსა დამთავრებულს, ისე საშუალო სკოლის კურსდამთავრებულს. პირველებს სწავლების სამი წელი უწევებ სტაჟად ეთვლებათ. წელია როგორც საშუალო სკოლაში, ისე მიმდინარებობს. პირველმთავრებულს თოხი დღე თორეული მეკადინეობა. ორი კი საწარმოო პრაქტიკა აქედ, მესამე კურსებებს — სამსამი დღე თორეული და პრაქტიკული მეკადინეობები. საშუალო სკოლის კურსდამთავრებულთათვის — ტექნიკური ჩჟუფის მოსწავლეთათვის სწავლების ვადა ერთი წელია.

სამი წლის მანძილზე მოსწავლე სახელ-

შვიფო ხარჭვა. უფსაო ყვემა და ტანსაცმელი. რაინებმა ჩამოსვლი ცხოვრობენ საერთო საცხოვრებელში. სწავლის ფრიადოსებმა გაძლიერებული სტიკენიდა ენმწებათ. სტიკენიდასთან ერთად ყველას ეძლევა აგრეთვე გამოუშვების 50 პროცენტი, სკოლა-ინტერნატებში და საბავშვო სასახლებიდან მოსულთ კი დამატებითი თანხა.

ყიენ ფრიადებ ამთავრებს სასწავლებელს, სატებლობის მდღოსონის უფლებით -- ნებისმიერ უმაღლეს სასწავლებელში აბარებს მხოლოდ ერთ საკანს. კურდამთავრებულთა დანარჩენ ნაწილს უფლება ეძლევა ჩააბაროს მისაღები გამოცდები დაქსრებულ ან დაქსრებულ ფაქულტეტებში...

მოსწავლებელ გულისუბით ეკიდებიან კინებენ-ტობორატორებში ახლადახნილი მასალა. გოგონებს რომ ჰყოიბონ, აქ უფრო მკაცრად სთხოვენ ცოდნას, ვიდრე საშუალო სკოლაში. მომავალი სპეციალისტები რომ ღრმად დაეფილენ მეცნიერებასა დაფუძვლებს, ცოდნასა და ენერჯის არ იმურებენ მასწავლებლები -- ღებმა გვეყლიძე, ტონია გურჯენიძე, ნანუკა კვიციანიძე, ჭელიძე ასათიანი, სასწავლო ნაწილის გამვე აგრავიანი სიდაონიძე, საწარმო-სასწავლო დარგს უძღვებდა დირექტორის მოადგილე ჰაბუტ ლავივიძე, აღმზრდელითბმ დარგს -- მზია თოფუა. ბევრს უმაღლეს ქალოშილები აღმზრდელ მყველა სუთიძეს.

ამიგროვე მრავალი ჰყათ სასწავლებელში ხანძიმით მოსწავლე. გასულ სასწავლო წელს 21 სწავლისა და შრომის ფრიადოსიანი, 45 კარგოსანი იყო.

მრავალ ახალგაზრდა აქ გულის ძახილმა მოიყვანა, მრავალი -- ყთილმა ჩრეყამბ. დიდი ძალა აქვს დამირეგლობას, ამბობს სასწავლებლის დირექტორი ვთერ სოლომონია. მართლაცაა, რაოდენ მწინეწმლოვანია, თუ როგორი დამირეგებელი შეგებდება, ვინ გაპოვინენებს ცხოვრებაში შენს თაყ.

თორხმეტი წლის ვიყავი, თბილისში მაშიდამ რომ ჩამომიყვანა. მაშიდას მეგობარს ნინო მიმეძღებო მუშავაი დამთავრებინდა და რომ იყოღეთ, რა ტბილად იხსენიებდა აბრეშუმის საქსოვ ფაბრიკას დაუწარბულად შემიყვარდა იჭურბოა. მისწავლება აღარ მოვეცი მაშიდას და მანვე შემიყვანა თბილისის აბრეშუმის საქსოვ ფაბრიკასთან არსებულ საქარჩნო-საფაბრიკო სკოლაში.

...თერ სოლომონია იხსენებს მუშა ახალგაზრდობის სკოლაში სწავლისა და პარალელურად აბრეშუმის საქსოვ ფაბრიკაში მუშაობის წლებს. ახალდამთავრებული იყო დიდი სამაშულო თბი. ქვეყანა კრიოლობებს იმუშებდა. ფართოდ გამოიღობო აღდგენითი მუშაობის ფრიატი. გაკვეთი-

ლებს შედგებ ღამის ცეცხლში მუშაობა იოლი არ იყო. რამდენჯერ ჩამოსმენებით ახალგაზრდებს მერჩხე!... როგორ შეიძლებაო ახლადელი და მაშინდელი პირობების შედარება, -- დაძმდის პატივეცმული თორი.

შრომში თვალსა და ხელს შუა ვაფრენილი წლები... საზოგადოებრივი დაეაღებები. სავაჭრო რაკორდს. სოციალისტური შრომის გემრის წოდების მიხებება. პოლიტექნიკური ინსტიტუტში სწავლა... თაისით არაფერი მოსულა.

...ყთილმა ჩრეყამ, მეუბითობამ აპოვინა ეთერ სოლომონიას თაისი თავი ცხოვრებაში, შეეცოინა სიყცხლის, შრომის ფასი.

და როცა სასწავლებლის ხელმძღვანელობა შესთავაზეს... -- დიდი ნიბომა და ვითოვო... -- შეყთა.

-- მაგამ მე შეუდა ვგრანობდ რეფესიულ-ტექნიკური ვანაღლების სახელმწიფო კომბინთი ხელმძღვანელობის მზარდაჭერას, სთბობს, ზრუნვას, სიყვარულს საერთო საქმისაში, -- ამბობს პატივეცმული ვთერი.

ის დიდი ზრუნეაც ყთილი მრჩევლისაგან იმწავლა ვთერ სოლომონიამ და სიყველს, რომელიც მის მიავებს, თაისი აღსაზრდელს უწოლადებს. ამას გრანობს ყველა სექტებრმის დღას 360 პრეკლეურცილოც...

სწავლა-აღზრდის ამ მძღვარმა ყრამ, ყვოლიციური მუშოთა ყარებების საშქელოდ -- თბილისის 36-ე საშუალო პროფესიულ-ტექნიკურმა სასწავლებელმა მოგახანია საბათო სახელი დამეკვიდრა პირად რესუბილკაში. მის პატიანეს ემატება ახალი ფურცლები. მასში იტრის ასოგებით ჩაიწერა იმ ფრიადოსანთა სახელებიცი, ვინც საშუალო სკოლიდან პირდაპირ მომუშეს სასწავლებელს -- ინგა ბერუამვილი, ნინო მატეაშვილი, ნანუკა ზამორაძე... ახლა უკვე კრეცოლა ეს საცე. სასწავლებლის სტირიათბი ჩაიწერა პირველი ლხინური სტიპენდიანტის ინგა ბერუამვილის ვერა...

მოსწავლევებს ყთილ დამირეგებლობას უწევინ ლტერატურისა და ხელოვნების მუშავები, ჩვენი მეცნიერებო, სახელოვანი აღმანებო. სასწავლებლის ხშირი სტუბრებში არაინ მდება ყადარბიძე, იაკობ ტროპოსკი, მარკია ბარათაშვილი, ნინო ვენიბა, ნანუკა ქარსთია, მორის ფოცნიშვილი, დანესუღ ჯალაღიანი, დავით ყაბიძე, ვითორე ვურტანიძე, ზურბან სარალიძე, ვერა ქემაშვილი, ყავარდული აბრეშუმის მქსოველი ნანუკა ბატრძე... 300-ციხე მებტი უწევს აქთერ ქალოშილებს დამირეგებლობას.

...ცილობით, ყარგ სპეციალისტებთან ერთად ჩვენი გოგონები აღეზარდით, ყარგ დასახლისებდა, ყარგ დღებდა, -- ამბობს ვთერ სოლომონია.

...და მარცხ, რა დასამალა და... ნანუკა... ერთი მარცხ აღმკაცრად უუერებს პროფესიულ-ტექნიკურ სასწავლებელს. ვერა და ვერა მოგო ზოგი აბირებელი მოშოლისა თუ ვანათლების დარგის მუშაკის (არც ვანის დასამალი) გული. ისეც აწინებენ მოზარდებს და მათ შრომლებს: "არ ისწავლი და..."

მეშვრათ ყარგად ესმით ყვოლიციური ბუნება ცარბის სტირებომა და სათანადოდ ზრუნვენ კიდევ. ღუშეთის რაიონის სოფლებში მრავალი ქალოშილო ეუფლება აქ მრთოვლის, მქსოვლის, მკერავის, ტრიკოტაჟის ქსოვისა და მისი ნაწარმის ყრვის პროფესიებს. სასწავლებლის ხელმძღვანელები ხშირად ესწრებიან სოფლის სკოლებში საღამოებში, ესაბრებიან მოზარდებს მომავალ პროფესიებზე. პარტიის ღუშეთის რაიკომს, რაიკომის პროკავალისა და აგეიტის განყოფილებებს, ვანათლების განყოფილებას მჭიდრო ყავშირი აქეთ სასწავლებლობა. უწევრთ ნაყად მოიდან აქ პროფესიის დასაუფლებლად თბილისის ლხინის რაიონიდან მე-8, მე-14, 33-ე, 36-ე, 39-ე, 79-ე, 142-ე და სხვა საშუალო სკოლებიდან.

ზოგიერთი რაიონის ხელმძღვანელობა, ვანათლების ორგანოები, სკოლა ყველგულგრილად ეკიდებიან ჩვენი ქვეყნისათვის ცისოდეს სპორტ -- მომავალი მუშა სპეციალისტების სწავლა-აღზრდის საყთობს. ხშირად ხდება: იცლებმა ამ თუ იმ რაიონის ან ვანათლების განყოფილების, სკოლის ხელმძღვანელობა და იცლება მათი დამოკიდებულება პროფესიულ-ტექნიკური სასწავლებლებსაშიდამ...

...მუწავში ჩაკარგულა სასწავლებლის კორპუსები. საერთო საცხოვრებლო პირველ სართულზე, წოთლ ცოტემში ზოგი ტელეფონაციმებს უუერებს, ზოგი საუბრობს.

-- მასწავლებლებიდან? რომელ ერთს გამოარჩეე! ნუნუ ნადირაძე -- ისტორიის მასწავლებელი მკერავი არის და მეგობრობაც იყოს. სულ არ იციან ბავშვების გამოარჩევა აღმზრდელბმა მყველა სუთიბი, ვთერა პაპავამ, ოსტატმა მარკია ვოკიძემ.

გულობილად ლაბარაკობთ თოვინთ მასწავლებლებზე, ოსტატებზე და აღმზრდელებზე ჩინო ხანჯალაშვილი, თამარე წულაშვილი, ვთერ არგანაშვილი, მზია ღულუბნიშვილი, ვენერა შონიაშვილი, ლამარა ხევეტბიშვილი, თამარ დანესუღ, ნინო მირხელაშვილი...

...ეს დიდი სიყვარული ვველაზე დიდი ჭილოთა აქთერი აღმზრდელ-მასწავლებლებსათვის, ოსტატებისათვის:

ეს დიდი ჭილოე ყ წლების მანძილზე დაულოავი შრომის ფასად ირისყუელდ არის მოპოვებული.

კრეაქშია სხურარაღ მეჭარსლუპეთან

ზეუო სენლაქი

ეს სოფელი კასხის რაიონშია. მას ლამაზი ტყეპარება აქვს. აქაური ბან კომ-მისი მტკბარე სოფლის დასახლებებით და გადასახედებით, ისტორიული ადგილებით, დღევანდლობით, ახალმშენებლობებით.

ზემოხანდაკე ძველი სოფელია. ვინორ შუკებმა და ქოხმხებთი წარსულის ნაშთია. ხალხმა ღარიბული ცხოვრება უარყო და ვენახებში, სოფლის შემოგარენზე ახალი სახლები აიშენა. ძველ ნასახლარებზე ჩამოვებული პატარა ქოხები თვალდახიზრითღებ დგანან და შურით გასქერინან მაღალ ოღებს.

ხალხი შეღებულად ცხოვრობს. ახალ ბინებთან ახალი მანქანები დგან. ოჯახები კეთილმონყობილია, ყველაფერი აქვთ, რაც აუცილებელია სულების გაზრდა-დავარჯიშებისათვის, შტეორის მიღებისათვის.

ახლა არც საერთო სარგებლობის დანესებულებები დაინყნით — ზაფხულის ცხელ დღებში არ წყდებოდა მშენებლობა, აგებდნენ სკოლის ახალ შენობას, კლუბს, კანტორას.

კოლმეურნეობის თავმჯდომარე დურმიოხან გოგიაშვილმა ფრნალ „საქარდუერ-ლოს ქალის“ რედაქტორს მარკო ბარაია-შვილს, პეჭ მდივანს თიერ ჯაფარიძეს და სხვა თინამშრომლებს დათვალციერებინა ახალმშენებლობანი, ახარა, რომ ზემო-ხანდაკელი ნატარები ყოფილი სკოლის შენობაში გახსნილ საბავშუო ბავა-ბაღში დაიხრდებიან, არ მოაკლდებიან უფარდლება, უფრო მოზრდილი ბავშვები კი ახალი, ნათელ სკოლის კარს შეადგენენ და ახალ მერხებს მიუსხდებიან.

მეტეი კა უნდა მშობელს, როცა შვილები კარგად აგებულა.

მეტყრნობით გამორჩეულ კასხის რაიონს, ზემოხანდაკელი ქალბები მადგენ სახელს. ბევრი მათგანი რედაქციის წევრებმა იქვე, ევლზე გაიცნეს.

საოცარი მჩვენებლები აქვთ აქაურ მე-

ჭარნლებს. შარშან ვარდყო ფეიქირშივილმა გეგმა ორმაგად შესარულა და წელსაც ასევე გვიპრდება. მისივე მოსახლელ და მოგარე ვიორე ვარდყო ფეიქირშივილმაც ორმაგი მოსავალი მიიღო. ეღნე ამირეზაშვილმა 27 ცენტნერი ჭარხლის ნაცვალად 132 ცენტნერი ჭარხალი მოიყვანა, გეგმას მნიშვნელოვნად გადააყარბა ნინა ბერიანიძემ.

ადამიანებზე ზრუნვა და მისი დაფასება კოლმეურნეობის თავმჯდომარის დურმიოხან გოგიაშვილის მუშაობაში მოავარია. როგორ უშუალოს ფერმის მუშა ქალს, რომელსაც ადარბა ბინა დაუნტრია? ეს კითხვა თანდასან აწუხებდა დურმიოხანს და მისი დახმარებით, სოფლის ახმანრებით, ახალი ბინის აშენება დაიწეს.

სოფელი ენდობა ასეთ თავმჯდომარეს, მის ყოველ დაძახებას პასუხობს, ძალას არ იშურებს საკოლმეურნეო საქმისათვის. დურმიოხანს აწუხებს სოფელში წყლის ნაკლებობა, მეჭარხლებების დაჩივლება — ჭარხლის ასადები მანქანა-იარაღები რატომ არ გეაკვამს და რადგან აწუხებს, უფურადღებოდ არ დასტკვებს ხალხს ჩივლის, უსათუოდ ყველაფერს გააკეთებს ზემოხანდაკელებისათვის.

მას ყველა საქმეში თანავარძნობს და გვერდში უდგან მუშულ ენდი დავითაშვილი, სოფლისათვის თავდადებული მოქალაქე და პატარა ხანდაკელების საყვარელი მასწავლებელი.

მან ბავშვის აღზრდისა და მასთან ურთიერთობის დამყარების ბეგრი საიდუმლო იცის. არასდროს ხმის არ აუწესებს, არასდროს არ დაუფერებს, სიკეთით და სინაზით მიიზიდავს, მიიზნობრს.

ასეთი მასწავლებლები კარგ თაობებს აღზრდიან. და როცა სოფელს კარგი თაობა პავება, მისი მომავალი ნათელი და სიმედილია.

შეჭიანი ღიაბეტი ძალე ვარცელებული დაადგება. რომელზეც ბეგის ელაპარაკობთ და ვწერი. მაგრამ ძალიან ხშირად თვით ღიაბეტი დაადგებულაო კი არა აქვთ სწორი წარმოდგენა შეჭიანი ღიაბეტი მურჩაღობის არსზე, მის პრინციპზე. ზოგს დიდა უხაროდ ნაკლები სკვების წილებს ან სახეგარდ შიშობილობა ჭკონია და მხოლოდ მაშინ თვლის დივებს საწიორე. როცა ოივე სპეციალური აბრდობებები წამლობ (ინსტლიხით ან აბეგით) უტარდობა.

შეჭიანი ღიაბეტი გახლეთ ეხლოიონელ ციკავლა (უბრატესად) ექუქანა ცირკლის ინსტრუქული ასაბეგის ფუნქციის მოღონი შედგება განკითხებულ ნიკოვირებთათა ცკლის პათოლოგია. ამ ცკლის გარდა ნამშრწვლებს (შეჭიანის) ცკლის ნაკლები ცხობილობა და ცკობის აქცევი ამიტომ უნდა ვახსოვდეს, რომ ღიაბეტი ღიაბეტის დროს არა მეტოვება დამხმარე არამედ წამყვანი როლი მიუკეთებება. დიება აუცილებელია დაავადების ხეხილიერი შეთვლებით შეურხარებისა, ძალე ცდების, ვინც ფიტრებს, რომ თუ ახსიტიბეტერი აბეგით ან ინსტლიხით მეტრხლობს, ამიტომ ღიაბეტი დავე აღარ სჭირდება.

მართალია, შეჭიანი ღიაბეტის გარის მრავალ ნივთიერებათა ცკვა ირლექე, მაგრამ მისთვის ყველაზე დამახასიათებელი მაინც ნამშრწვლების ცკლის ისეთი მომსახურება, რომლის შედეგად სისხლში ჭარბად გრავდება შეჭარი (გლუკოზა) ამრავად. ღიაბეტით დაავადებულის განმართლობას პირველ რიგში უწოდებ სისხლში შეჭარის სიჭარბე ემეტრება და არა შეჭარის უმცირესობა, როგორც ეს ჭკონიით იმ პირის, ვისაც ატრიალული აქვთ შეჭარებისა და ტბიბულის მიღება. ეს მცდარია აზრი წარმოქმნილია მეორე მცდარი წარმოდგენა, ითიონი შეჭარის მიღება ორგანიზმისთვის აუცილებელია ვის, რადგან ტრინზე გულზე და ღვიძელზე უშეჭარობა ვიოთმ მიმზე, ურყოფით გაეუწვას ახდენს.

ჭერ ერთი, შეჭრებს აღამიანის ორგანიზმი ძირითადად მარტო სუფთა შეჭარის სახით კი არა, სახამებლის შემცველი პროტეინების (ბური, მკვიდი, ლობიო, კარტოფილი, ჭვავისაგან ბურღული და სხვ.) და ხილის სახით დებლობს. 100 გრამი სახამებელი ორგანიზმში 100 გრამ გლუკოზად გარდაქ-

საქართველო

მწება. ასე, რომ 100 გრ თეთრი პურით, რომელიც შეიცავს 55 პროცენტ სახამებელს, ორგანიზმი ღებულობს 55 გრამ სუფთა გლუკოზას. ვარდა ამისა, ორგანიზმში შედივარ ხდება ცილების გარკვეულ ნახშირწყლებად და მნიშვნელოვანი მასტაბითაც (60 პროცენტის რაოდენობით) ე. ი. 100 გრამი ცოლა ორგანიზმში ვაძლევს 50 გრამ გლუკოზას. უფრო დაწერილობით ცნობები შეიძლება შედგას მილიონ ჩვენი წიგნი: ლეიშვილი ვ. პ. — ნივთიერებათა ცვლის მოზილობისა და მათი პროფილაქტიკა, თბილისი, 1971 წ.).

ამრიგად, ადამიანს სისხლში შაქრის ნორმალიონ დონე რომ ჰქონდეს, სრულიადაც არ არის საჭირო შაქრების მიღება. ზოლო რაც შეეხება დიაბეტით დაავადებულთ, მათთვის შაქრების აურძალვა, მხოლოდ სასარგებლოა. მათ უნდა აზინებულთ შაქრის სიტკბად და არა მისი უმარბისობა.

შეიძლება დაიბადოს კითხვა: თუ კი სახამებელი ორგანიზმში მარტე მოლოხად შექრად გარდაიქმნება, მაშინ რატომ არ შეიძლება ავადმყოფმა სახამებლის შემცველი პროდუქტების მაგიერად შაქარი მიიღოს, მაგალითად: 100 გრამი თეთრი ან შავი პურის ნაცულად. შესაბამისად 55 ან 40 გრამი: მაკარო? — ამწუხაროდ, არ შეიძლება ეს რომ დასაშვებია იყოს. ამისი ალბათ, ტემოლოვანის მოყვარულ ავადმყოფებს შაქარიანი დიაბეტის ასეთ: „უცლ“ დაავადებად აღარ მოეხებურათ. საქმე ის არის, რომ ძალზე დიდი მნიშვნელობა აქვს იმას, თუ ორგანიზმი ნახშირწყლებს რა სახით მიიღებს. რაც ნაკლებად არის დადუშვებულთ საკვები პროდუქტები და უკუ-ნაწილში შეწოვად მეტ და ხანგრძლივ გადამუშავება მითითბის, მით შაქრები მტკიცებენი უღუფებთა და ხანგრძლივად შეიწოვებიან და ნაკლებად იწვევენ სისხლში შაქრის დონის მომატებას და შარველიერებელი ენლო-სტრული ორგანიზმის (პირველ რბეში ინსულარული აპარატის) მკვეთრ დაძაბვას. შაქრები და საერთოდ ავილეშეწოვად ნახშირწყლები სწრაფად შეიწოვებიან, მალო აღწევენ სისხლში მალო კონცენტრაციის და ენლოკორინული სისტემის მხრივ სწრაფ და მკვეთრ რეაქციის იწვევენ. ამ მოსაზრებით საკვებ პროდუქტთა მარკელოზობის გრადუალ ხორბლის საგალითზე შემდგენარია აქვება: ყველას აჯობებს თითი ხორბლის

მარკელისაგან და მახამებელი საკვები (მაგალითად, კორკოტი, შემდეგ შავი პური, თა-ლი, თეთრი პური, ფუნთუშეული და ბო-ლი, (ყველაზე ნაკლებსაქრველი) თეთრ ფტელზე და მახამებელი სხვადასხვა საკონ-ტრირი ნაწარმი.

როდესაც კაცს ფეხი მოტყდება ან გულის ინფარქტი აქვს, დიდი ახსნა-განმარტება არ სჭირდება ამისათვის, რომ დაზოგოს ფეხი ან გული, ცხობილია, რომ გულის ძალზე მძიმე დაზიანების, ინფარქტის გადატანის შემდეგაც ასაკოვანი ავადმყოფებიც კი ხშირად ყოველდღიურად 5-10-15 კილომეტრს გადიან ფეხით და სულაც არ იღულებიან, მაკარად საკმაობისა 100 მეტრის მანძილზე გაეკტენ, რომ იხიბი ძალიან ეტლ დღეში ჩავიდნენ, დაახლოებით ასევეა შაქრინი და დეტერის დროსაც: ნატურალურ პროდუქტებთან შედარებით შაქრის წიხნდა სახით, უფსადე მტკიცე რაოდენობით მიღება ახდენს ენლოკორინული კორკვების ისეთ მკვეთრ და ძლიერ გადაძაბვას, როგორც ეს გულისთ დაავადებულს სწრაფ ტემპი გაქცევის ან კიბეზე სწრაფად აბეჩის შემთკვეპში მო-ქვია. უნდა ვავსოვდეს, რომ ენლოკორინული კორკვების მეშობა მხოლოდ და მხოლოდ მის მიერ მომობინა სინთეზს და სისხლში გამოყოფებს გაძობხატება. ამიტომ მისთვის ჰობიბის გამოყოფის გაძლიერება იგიოივ გადაძაბება, როგორც ავდისათვის შემეშ-შევის გარკველება და განზობება.

ზოგადად, შაქრინი დიაბეტის დროს, დიეტე უნდა იყოს ფიზიოლოგიური რას ნინ. ნაცს ფიზიოლოგიური დიეტეა? — როდესაც საკვების კალორიულია ფიზიოლოგიური ნორმების მიხედვით არის წარმოდგენილი, — ცილები (15 პროცენტი), ცხიმები (25 პროცენტი) და ნახშირწყლები (60 პროცენტი). ეს ნორმები, რა თქმა უნდა, მხოლოდ ზოგად-სარეინტაცოია და ჩანართული და ნორმალური წონის პირთათვის არის ვაიოალი-სწინებელი და მკვეთრად იცვლება ავად-მყოფის ასაკისა და სხეულის წონის მონაცემების, აგრეთვე სხვა თანხარულ დაავადებათა მიხედვით. თუ ფიზიოლოგიური ნორმები ცილების მხრივ მკვეთრ ცვლილებებს განიცდის, ნახშირწყლებისა და ცხიმების შემცველი საკვები მკვეთრად იცვლება ასაკისა და განსაუთობებით ავადმყოფის წონის მიხედვით. მოკლედ, ახლავარდას და სხეულის ნორმალური წონის გარეშე პირს ენ-

ბინება დიეტე ფიზიოლოგიური ნორმების მიხედვით. ისმუქტის შემთხვევაში — შესაბამისად ზოგადი კალორიის შემცირებასთან ერთად მკვეთრად მკირდება ცხიმებისა და ნახშირწყლების რაოდენობა. სოგამდროი შემთხვევაში, სხეულის წონის აღდგენად, ავადმყოფს შეიძლება დროებით ფიზიოლოგიურ ნორმებზე მტკიცე საკვები მიეცეთ.

ძალზე დიდი მნიშვნელობა აქვს არა მარტო საკვების ზოგადი კალორიულობისა და ცილების, ცხიმებისა და ნახშირწყლების ოპტიმალური შესაბამისი რაოდენობით დანიშვნას, არამედ მათი მიღების დღეური რით. მსაც, საკვები უნდა იქნეს მიღებული მტკიცე უფებებით და ხშირად, რომ დღის რბე-ლიზე პერიოდში, უკვეთა სადღობის დროს, საკვები კარბად არ მიიღობთ. ამისათვის საჭიროა დღეში ოთხი იფრა დავაჯანობით, მაკარად ამის მნიშვნელოვანი ხასიათი არ უნდა ჰქონდეს. საკვები, განსაკუთრებით ნახშირწყლები მდლდარი (ტური, კარტოფილი, ბურღული, ხილი და სხვ.). თანხარად ოთხივე იფრზე უნდა განწილდეს. ავადმყოფს ინსულინის თუ არ უტეოვება 4 საათობი ინსულარული პედანტური სიხუსტით დეცვა სავალ-დებელი არ არის. ინსულინით მტურხალობის დროს კი საკვები ზუსტად ისე უნდა იქნეს მიღებული, როგორც ექიმი დანიშნავს და ზუსტად მოხვება იგრბზე საკვების განა-რელება. რომდები იგრბება, რომ ამის მიწიწლებით გადატკიბოთა არ მოხდება, ამისათვის საჭიროა ავადმყოფმა იკლდეს მისთვის ნებადართული ნახშირწყლებით მდლდარი პროდუქტების ექიოწინებური ცხრილი და იმის მიხედვით განაწილოს ისინი იგრბეზე. მაგალითად, 100 გრ შავი პური ნახშირწყლების შემცველობის მხრივ დაახლოებით უდრის 100 გრამ მჭვას, 90 გრ თაბს პურს, 70 გრ თეთრ პურს ან წიწიბურას, 80 გრ ლობიოს ან მუნდობის, 200 გრამ გაფუქნებლ კარტოფილს და ა. შ.

შაქრინი დიაბეტის სამტურხალო დიეტეში ზოგადი პროდუქტებისადმი ზოგჯერ არასწორია სწრაფვა შეინიშნება. ჩვენ შეეცდებით მხოლოდ ფრტობის (თაფლის), სობობის, ქსილიტს და სახარის. ამათგან გარდა სახარისის, ყველა დაწარბერი ნახშირწყლია და კიბობრად გლუკოზისაგან მხოლოდ მტკიცდით განსხვავებებიან. სახარისი,

ენციკლოპედია

კომპიუტერული გენეტიკა

მართლაც ტენილია, მაგრამ მის შავრებთან ქიმიურად საერთო არა აქვს რა და არც ნახ. შირაქლებს ცელაში მოწაწილობს. პრაქტიკულად მისი დიდი რაოდენობით მიღება შეუძლებელია, რადგან დროის მომატების შემთხვევაში იგი მწარდება. ამიტომ იმ რაოდენობით, რომელსაც ავადმყოფები ჩაის ან ლიმონათის დასატკობად ხშირად იყენებენ სრულად უუნებელია.

უფრო რთულად დღეს თაფლის, სორბიტის და ქსილიტის ანტიბიოტიკურ დიტემა გამოყენების საკითხი. თაფლი დიდ რაოდენობით შეიცავს ფრუქტოზას, რომლის მოლეკულა უხვსად იმდენზე და ინჰარირებ ატომებისაგან შესდგება. როგორც გლუკოზა, მაგრამ უფრო ტკბილია გლუკოზაზე და მისი მეტაბოლიზმისთვის ისტრუქციას უფრო ნაკლებად სჭირდება. ვინაიდან შაქრთან დიაბეტის სიმპტომს იწვევს და ინჰარირებ ატომებისაგან შესდგება, ეგონა რომ შეეძებოდა და მასთანავე თაფლი უფრო სასარგებლო იქნებოდა. ანალიზებმა მოხდა სორბიტისა და ქსილიტის შიშობა. ისინი ქიმიურად ძალიან ახლოს აღნიშნა შესაბამის შაქრებთან და თითქმის მათ სპირტებად: სორბიტ გლუკოზის სპირტად, ქსილიტი კი ქსილიტის სპირტად. სორბიტისა და ქსილიტის მეტაბოლიზმისთვის არ არის აუცილებელი ინსულინი. ამან განაპირობა მათი და მათზე დამზადებული სხვადასხვა პროდუქტის დიდი პოპულარობა. კიდევ მეტი, ბევრმა ისინი შაქრს დამწვე საშუალებათა კი მიიჩნია და წამალიც ხშირად. ამდგომად უფრო ღირს გამოყენებები აღმოჩნდა, რომ ისტრუქციის უტარობის დროს ადამიანის ორგანიზმის სხვადასხვა კომპლექსურ-დაზარალებულ გლუკოზა დიდი რაოდენობით იწვევს გადასვლას სორბიტში, ქსილიტში და ასევე ფრუქტოზაში. ისინი დიდ რაოდენობით გროვდება ქსილიტებში და იწვევს მრავალ უარყოფით გავლენას და გართობულად უნდა იქნეს, სორბიტს და ქსილიტს არამე უფრო სასარგებლო ან უუნებელი არიან დიაბეტის დაავადებულთათვის. სპირტი, გლუკოზაზე უფრო მეტად მუხებელნიც გახლავთ თუ ავადმყოფს მოწყურებებელი აქვს შაქრით დიაბეტს. მაშინ მის ქსილიტებში ისედაც დიდი რაოდენობით წარმოიქმნება სორბიტს, ფრუქტოზა, ქსილიტი და ბუნებრივია მათი დამატებით მიღება გაუმართლებელია. ხოლო თუ ავადმყოფს შაქრის დიდი სისხლში ნორმალური აქვს, მაშინადაც მას ნორმალური ქსნება აგრეთვე ქსილიტებში სორბიტს, ქსილიტის და ფრუქტოზის რაოდენობა. იმ შემთხვევაში, როცა ავადმყოფს კვირი ნების აძლევს განსაზღვრული რაოდენობით (10-15-20 გრამამდე) მივიღოს შაქრები, ავადმყოფს შეუძლია შაქარი შეეკრიოს იგივე რაოდენობის თაფლით, სორბიტით ან ქსილიტით, ამას კი, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ არაკითხარი ახ. რი არა აქვს.

გასუფთავებული, გარეცხილი თავისი კომპოსტო (1 კილოგრამი) ჩაჭირთ ჭვარდიანად, რა ან ოთხ ნაწილად და მოშორეთ მუკი. ამგვარად გამზადებული კომპოსტო მოთავსეთ მუდურადწვლიან ქვაში, გახერხეთ 2-3 წუთს, რომ გაითუქოს, შემდეგ ქაფქირით ამოღავთ და მოთავსეთ ციფრულია ტურბელში 30 წუთით, მხოლოდ წყალი 2-3 ჭერ გამოუყავლით. ამის შემდეგ კომპოსტო გადაიტანეთ ცხრალზე, რომ დაწვრილოს და შეგრილდეს.

სუფთა ქვაში ჩახსით წყალი (2 ჩაის ჭიქა), ააღუღეთ, ჩაყარეთ ერთი სუფრის კოვხი მარლი, მოთავსეთ თუ ძირისა ნი-ახური (200 გრამი), ნიორი (50 გრამი), ააღუღეთ 2-3 წუთს, შემდეგ ამოიღეთ მარლი-წვილიან და შეგრილეთ, გააცივეთ ნახარშიც. კარგად გარეცხილი ქოლა შემოშრალეთ. გათუქული, გაცივებული კომპოსტოს სხვაგვარი ქოლაში მოთავსეთ, ზედ დააღეთ შეგრილებული, გათუქული ნიახური ძირი-ანად, ნიორი, წიწკა (სურვილისამებრ შეი-აღებთ დაფინს ფოთლის ჩაბებები). დარჩენილი კომპოსტოს მორგე ნახევარი მოთავსეთ ზედ დახსით გაცივებული ხახარში (2 ჩაის ჭიქა), ამდინეე ციფრული, ზემოდან დააღეთ გამზარი მწვანელი (150-200 გრამი) — რგანი, კონდარი, ტარხუნა, პიტა და აუვადებული კამა, მოუპარეთ მარლი (1-1/2 სუფრის კოვხი), დააღეთ ზედ სუფთა ბრტყელი ქვა, რომ კომპოსტო ზვით არ ამოტივთვდეს, დააფარეთ სუფთა ტლი. მოუპარით თავი და გრილად შეინახეთ.

თუ გნებთ, რომ მწილს მოწიფალი ფერი ჰქონდეს, დაუმატეთ ოთხად გაჭრილი, გასუფთავებული, გარეცხილი და ძალიან წიფლი უმი პარხლის ძირებზე (100 გრამი).

სასამიროდ შესახაბი კომპოსტოს მწილის მომზდება ნიუმებშიცაა.

დაბავილი კომპოსტოს გენეტიკა

გასუფთავებული, გარეცხილი კომპოსტო (1 კილოგრამი) გაჭირთ ორად ან ოთხად, მოსჭირთ მუკი და შემდეგ წვრილად და-ცვილი დაეხილ კომპოსტოს სუფრით 1-1,5 სუფრის კოვხი მარლი და გააჩერეთ 10-15 წუთს. კომპოსტო ხელით ამოიღეთ, რომ დარჩებოდეს. შემდეგ სუფთა, მარლი ქოლაში ფენებად მოთავსეთ, თითოეულ ფენას ჩაყოფით მრგვალ თხელ ნახევარად დაჭრილი სტაფილო (300-400 გრამი), დაჭრილი წიწკა (გემოვნების მიხედვით). თუ

გაბრთ, დაუმატეთ დაფინს ფოთლო (გემოვნების მიხედვით). ქოლაში მოთავსების დროს კარგად დატენიან, რომ წვენი გამოუღებოდეს. ზემოდან დააფარეთ გარეცხილი, დაშუღული ხს რგალი და ქვა 3-4 დღის შემდეგ გაჩნდება ბუშებში, შემდეგ წარმოიქმნება კაფი, რომელიც თანდათან გაჭრება. დაწვნილებს პერიოდში რამდენჯერ უნდა მოთრით სუფთა კოხით, რათა წარმოქმნილი გაზი გამოივდეს. წვენი მრავალად უნდა ფარავდეს ნახევარდღის. თუ დაწვნილების დროს ცოტა წვენი გამოიყო, მაშინ დაუმატეთ მარლიწვილი (1 ჩაის ჭიქა წყალზე 1 ჩაის კოვხი მარლი). წახის ზედაფენზე წარმოქმნილი ობი მოაშრიეთ, ხს რგალი და ქვა კი გარეცხეთ და დაშუღრეთ.

შავანი კომპოსტოს გენეტიკა

პირველი პერიოდი

წვრილად დაჭრილი 200 გრამი მწვანელი (ნიახური, იხრახუში, რგანი, კონდარი და კამა), 50 გრამი ნიორი, გემოვნების მიხედვით — წიწკა. დაუმატეთ ერთი სუფრის კოვხი მარლი და ერთმანეთში აურიეთ. ერთი კომპოზამი გადარეული, გარეცხილი ხალი მწვანე სამიდორი სათითაოდ გაჭირთ სხვაზე ისე, რომ ერთმანეთს არ მოაშრიოთ. შებ მოთავსეთ გამზადებული მახალა, შემდეგ შეჭრილ დაჩაყვით ქოლაში. ქოლა რომ აიხებოდ, ზემოდან მოთავსეთ 50 გრამი აუვადებული კამა (გახმარი), დააღეთ ხის მრგვალ ნიუკარს, სუფთა ბრტყელი ქვა და შეჭრილი მოუპარით თავი. მძიმედ პარინინი

გადაჩრდილი, გარეცხილი, საშუალო ზომის ერთი კომპოზამი მწვანე სამიდორი გარეცხეთ ციფრული და ცხრალზე გადააბრეთ.

სამ მარს ქვა მდურაე წყალში მოთავსეთ 200 გრამი ნიახური და 150 გრამი იხრახუში. გათუქობისანავე ამოიღეთ; გადაიტანეთ ცხრალზე და გააცივეთ, იმავე მდურაე წყალში ჩაყარეთ ციფრის სუფრის კოვხი მარლი, ააღუღეთ და გააცივეთ.

გამზადებული მწვანე სამიდორი შეჭრილ დაჩაყვით ქოლაში. თან ჩაატანეთ გათუქული შეგრილებული ნიახური და იხრახუში, აგრეთვე 50 გრამი კამა, 50 გრამი დაჩრდილი ნიორი, ერთი ცალი დაფინს ფოთლი და წიწკა (გემოვნებით). შეჭრილ დაჩაყვით ქოლას დახსით გაცივებული მარლიწვილი (მდინე, რომ კარგად დააფაროს), დააღეთ ზედ 100 გრამი გახმარი ქვა, ხს რგალი, ბრტყელი ქვა და ქოლას მაგრილ მოუპარით თავი.

ჩინების მინილი

საღი შუტი წითელი სუფრის კრახალი კანადად კარგად გარეცხვი. მოთავსებ 1 მდღურ წყალში, მოხარბი (არ ჩხარბი). შემდეგ ცხობ შეფარბული წვეწმუვ; და მოცუბული აქნი.

მდღურე წყალში (2 ჩაბს ჭიქა) ჩაყარბი 1 სუფრის კოჭი მარბილი, მოთავსებ 120 გრამი ნიხბური ძირბვეწინანდ, 100 გრამი იხრბაჭი ძირბვეწინანდ, 200 გრამი ნიორი, ადღური 2-8 წუბი, გადმობღიბი ცუბლი-დნ და შეფარბული (წვეწი და ბობბრბული ცალკუბუ).

შეგარბებული 1 კილოგრამი კრახალი ჭილბუ ფეწებად ჩაწყუეი და ბობბრბული ფეწას ჩაბწებე ნიხბური და იხრბაჭი ძირბვეწინანდ, ნიორი, 100 გრამი კამა, გეწმუწენბს მიხბვეწი წყუწა და დაფენს ფოთოლი. ჭილბუ მოთავსებულ აღბობბრბული პრობდებტებ დაახბიბ გაიცეპბული ხარბზი (2 ჩაბს ჭიქა) და ანაღური ცივი წყული (1-2 ჩაბს ჭიქა). კრახალს წაბიბ მობღინანდ უნდა ფარბეფს.

სესკოლბს მინილი

1 კილოგრამი გასუფთაებული, გარეცხილი სტაფილი თხელი ფორბიტბს მივებს თხელ რგოლებად დაჭერიბი და შეფერიბი 1 სუფრის კოჭი შაქრის ფხვნილი და გემობვეწიბი მარბილი.

დაჭერიბი ერთი თვი ბახვი თხელ და მრგვალ ნაჭერბად. შეუბრბი გამზადებულ სტაფილის. მკბდრობ ჩაბწენი ჭილბუბი, დაფარბენ სუფთა ტილი და თვი მოუკარბი თეწინახტი შმრალ და გრბილ ადგბლას.

შეწინე წყაბის მინილი

1 კილოგრამი შვეწე წყუწა გარეცხვი, ბობბრბული ჩაჭერიბი ერთი მხრბდან, თესლი გამზაყილბი, ჩაყარბი შესაფერ ჭურბკელებად, დაახბიბ მდღურე წყული და გარბერე შიგ 2 წუბს. შემდეგ გაბობტებულ ცუბ წყალში, გარეცხვი, იხბ მდღურე წყალში ჩაყარბი, 2 წუბს გაბობტებ. შემდეგ ცუბ წყალში მოთავსები და, შეგარბედბა თუ არა, თუშფულანგარე გაბობტებუ, რომ დაწირბიბს.

აადღური წყული, ჩაყარბი მარბილი (იბდენი, რომ ხხნარი სკაპილდ მლბუ იუბს), მოთავსებ შიგ 200 გრამი ნიხბური, ერთი თვი ნიორი, 150 გრამი კამა, 1 ცალი დაფენს ფოთოლი და წაბობადღური. გათუბქული ნიხბური, ნიორი და დაფენს ფოთოლი თუშფულანგარე გაბობტებუ და გააცივებ. კამა გაბობტებუ.

ჭილბუ ჩაწყუეი წყუწა, დაახბიბ გაიცეპბული ხხნარი (იბდენი, რომ შივბახვი კარგად დაივარბს), ზემობან დადებუ გათუბქული. გაიცეპბული ნიხბური, ნიორი, დაფენს ფოთოლი, სუფთა ბობტეული კვა და მკბდრობ მოუკარბი თვი. როცა წყუწა ამწიზობედბა, მისი ჭილბდან აბობტებობს ჭილბს კოვბეღობის სწრაზად უნდა მოუკარბი თვი. რომ მკერი ან შევიდეს.

ჩინილი წყაბის მინილი

1 კილოგრამ გარეცხვი ტახილ წყუწას (მდღურე წყუწა) თხელ იხბ ნიხბური, რომ აუე წყუწას არ მოხობედბა წყობილად დაჭერიბი 150 გრამი სტაფილი, 200 გრამი ნიხბური, 200 გრამი იხრბაჭი, 200 გრამი ნიორი და შეუბრბი გეწმუწენბს მიხბვეწი გამზადებუ. მიღებულ მახბიბ ამოავებუი გარბადღებული წყუწის თავსბუფული სობრტუ და დაფარბუი ამონაჭერი თვი. ასეთნარბად გამზადებული ტბილი წყუწა მკბდრობ ჩაწყუეი ჭილბუ და თან ფეწებად ჩაყარბული 20 გრამი გემბზარი ჭინბი, 200 გრამი აუვებული გემბზარი კამა, 80 გრამი გემბზარი რეწანი, 80 გრამი გემბზარი ჭინბარი, — დაფენს ფოთოლი გეწმუწენბს. შეგბწებულ ჭილბს ზემობან დაახბიბ გაიცეპბული წაბი (მარბლწყალი), ადადებ ზემობან გემბზარი აუვებული კამა, დაფენს ფოთოლი და ჭილბს თვი მოუკარბი.

ნიორის მინილი

კეპბი ჩახსბიბი სბმი ჩაბს ჭიქა წყალი, აადღური, ჩაყარბი სბმი სუფრის კოჭი მარბილი, მოთავსებ შიგ ხახბს გრამი ძირბვეწინანი ნიხბური და ადღური 2-8 წუბს. შემდეგ ნიხბური ამობიბი მარბლწყულიდან, 20 გრამი თან და შეფარბული: გააცივებ ხარბზი (წაბი).

ერთი კილოგრამი გასუფთაებულ ნიორი იხიბ საბათი მოთავსებ თხელ წყალში (ეს სბპირბა იხბსბვის, რომ ნიორი ადვილად გასუფთავებ). შემდეგ მოცუბული სუფარბული კანი, მოაჭერიბი ნიორის თავსებე და წაწილ და კარგად გარეცხვი ცივი წყალში.

გარეცხილ, გამზრბლებულ ჭილბა მოთავსებუ გამზადებულ ნიორი, დაახბიბ სბმი ჩაბს ჭიქა გაიცეპბული მარბლწყალი (წაბი). ზედ დადებუ შეგარბებული ნიხბური ძირბვეწინანდ, ზემობან მოაწყენი გემბზარი ახი გრამი შვეწინანი (რეწანი, ჭინბარი, აუვებული კამა), ადადებ ზედ სუფთა ბობტეული კვა, დაფარბენ სუფთა ტილი, მოუკარბი თვი და შეწინახტი. უყრბადება მიპიკეთ, რომ მწინლს წაბიბ კოვბეღობის ფარბეფს.

თუ მწინლს მარბილი ან წვეწი აქლია, დაუბბებუ მარბლწყალი.

შარბის მინილი

კარგად შემოსული მწიფე, მარბან მხხვილ მავგამბრბულიანი ყურბჩის ბდბრბიბი თხელი მტეწენბი გარეცხვი, ჩაწყუეი ჭილბუბი და დაახბიბ წინასწარ გამზადებულ ხხნარი. ჭილბს მოუკარბი თვი პერგამენტის კაბლილით და შეწინახტი ცივი შმრალ ადგილას.

ბობბრბული კილოგრამ ყურბჩენუ ბიღუი 1 ჩაბს ჭიქა ღვინის მმარი, 2 ჩაბს ჭიქა წყალი, 1 ჩაბს კოჭი მარბილი და 1/2-1 წაბს ჭიქა შაქრის ფხვნილი. ბობბი ეს მახბა აურბიუ, აადღური და გააცივებ.

თამბრ სულაპველიძე

მამისხალბა კრეპურბილი

თერბლის რაიონში სტუმობდ იყენენ ფერხალ. ასკარბეღობს ქალბს რეცხვილი თანაწმრბმდებ. პარბის ბდბრბეწიბი რაიონბსა და ბუნბან ასკარბეღობს ქალბს რეცხვილი რეცხვილითი გამბზარბი მწიბბეღობს კონვერტსია.

მწიბბეღობა კონვერტსიაზე იყენიბი ახარი გამოიქვეს რაიონბს ადბსკის სობრბინსო განუფობდბის გამებ თამბა კოქსამებ, სარბილი ბობბრბეღობს გამებ, რესპუბლიკის დამსახურებულმა ბობბრბეღობს სონა ფარბლბებ, რახხაბაბდებულის ნებერი. პობბრბეღობს ადბსკის სობრბეღობს, პარბეღობს ბაგაბაბის გამებ ლუბოს კუბბბებ, ცხბქირის ხარბსული ბობბრბეღობს გამებ ლამნა ადფობებ, პარბის რაიონის მამბბბა ნიკოლოზ კობრბეღობს.

რეცხვილის მუშახიბი ილბაბარკა ფურბად, ასკარბეღობს ქალბს რეცხვილითი მარბკა ბარბაბუღობს.

რეცხვილის მუშახიბი გაცენენ რაიონის მმრწებბს, იყენენ ხაწარბეღობს რეცხვილებში, ისუბრბენ მშობრბეღობს. წერბლბს მშობრბეღობს ცხოვრებასა და შრომებ, რაიონის ბდბრბეღობსა და მომბღობს ჭეწის ბეჭბებებზე ფურბად მოთავსებუ. რახბობს ნიორბს.

პრბიბული მამოსლის მინილი

ფურბად, ასკარბეღობს ქალბს რახბინის ნომბრბი გამოცეპბული რეცხვილი მახბა, მოუბუთა ხახბი. ამ წყობილად დაცეპბირბიბი ასკარბეღობს სსრ კოვბეღობს ურბუნებულბს მინბრბის მოადღებ ამბ. 2. რეცხვილითი რეცხვილითი აცნობა:

ფურბადში დაბეჭდილი წერბლი განბბბობს სობილბური ურბუნებულის სობრბეღობის ბდბმბეწენბობს. განბბბული მინბრბეღობს ბდბენ ჭეწობის მობუთა სახლ-ბინბრბეღობსა და სარბინბრბეღობს სბმბრბეღობს მოუბუთა. მუმბუშად ლონსბიბბაბა კონბრბეღობს გეგმა ჭეწობის მობუთა და ინვალბდა სახლ-ბინბრბეღობს გამოვბინლ რეცხვილებბაბა აღბობტებულებად.

სახლ-ბინბრბეღობს მობუთა და ინვალბდა მომსახურბის მდგომარბობა მუმბად ასკარბეღობს სსრ სობილბური ურბუნებულის სობრბეღობის უყრბდბბის ცებრბეღობს, მბ ადგულზე კობბბეღობს დამბრბეღობს ეწეობ, საყობბიბი განბბილბა კოვბეღობის სბობმებზე, მზადებბა მუმბდღური წერბლები და რეკომენდებულებ. ეწეობ სახლ-ბინბრბეღობის რეცხვილებს მუმბუშად ლონსბიბბაბა გეგმა, სადებ გათავსებწენბეღობსა მობუთა და ინვალბდა მომსახურბის გაუმჯობესბა, ზოგირბის სახლ-ბინბრბეღობის რეკონბრბეღობს, ტერბინბრბეღობის კოვბეღობს მოუწობა, კულბბბობის მუმბობის გაბობტებბა. 1979 წლის აგვისტობს ასკარბეღობს სსრ სობილბური-ურბუნებულის სობრბეღობს კოვბეღობს განბბობა ჭეწობის მობუთა და ინვალბდა სახლ-ბინბრბეღობს სბმდღობინი მომსახურბისა და სბნბრბეღობს-მამბრბეღობის მდგომარბობის საყობბიბი.

ქუჩები

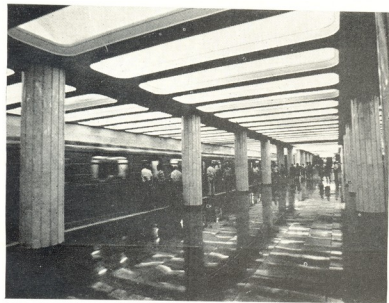
ზოდლების ავტორი ნანა ცქვიტია

გარეგანი კრებულ გავრცელება — შიდათავალი გაღარკული ნათელა ცაყაირიძე; გომთხეზა — უკარინა, „მოსკაველი“ დემოფალი. დ. იაკობაშვილის ფერადი სლაიდები.

<p>რედაქტორი მარია ბარათაშვილი</p>	<p>სარედ. კოლეგია: პ. ბანძულაძე, ნ. ზაფრინაშვილი, ნ. გურგენიძე, ზ. კვახაძე, ნ. კილაშვილი, თ. ლაშარაშვილი, ქ. ლომთათიძე, პ. ძმანდი, ნ. შალვაშვილი, ლ. შანგიანი (მხატ. რედაქტორი), ლ. ზვირჯული, თ. წაბათიძე, ნ. ჯაფარიშვილი, ნ. ჯაფარიძე (პ. მე. შლივანი).</p>	<p>საქ. კ. ცენტრალური კომიტეტის გამომცემლობა</p>
<p>ტიპოგრაფია ნ. ბუკია</p>		

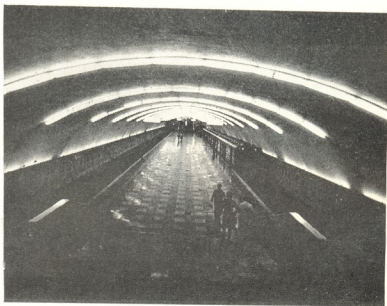
საქ. კ. ცკის გამომცემლობის სტამბა თბილისი, ლენინის ქ. № 14.
Типография издательства ЦК КП Грузии, Тбилиси, ул. Ленина, 14.

რედაქციის მისამართი — ლენინის ქ. № 14. ტელეფონის №№ რედაქტორის — 99-98-71, ვასულისშვილები მღვიმის — 99-71-68.
მხატვრული რედაქტორის — 93-98-57, საერთო განყოფილების 93-98-54. გადაცემა ასაწყობად 4/IX-79 წ. ხელმოწერილია
დასაბეჭდად 22/IX-79 წ. ქალაქის ზომი 60x90/ს. ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 3, სააღრიცხვო-სავაჭრო ფურცელი 5.3.
ტირაჟი 120,000. ზედა 2206 ტე 00826. ფასი 30 კაპ.

თბილისის მეტროპოლიტენის მეორე სიბრტე „ვახტანგის მოედანი“ - ტელისიზი უჩანაძის ფოტო

დ. იაკობაშვილის ფოტო.

6/23/61

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ԲՆԱԿԱՆԱԿԱՆ
ՊԱՏՄԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՊՐԻՆԿԻՍՏԻՆԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ИНДЕКС 76178